

การพรรณนาภาษามาก: ถิ่นย่อยไม้และจามในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

เมฆม สอดส่องกฤษ

สาขาวิชาภาษาและวรรณคดีตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี อุบลราชธานี 34190

อีเมล: metchaweiqing@hotmail.com

บทคัดย่อ

“มาก” และ “อายจาม” เป็นชื่อภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เนื่องจากมีจำนวนประชากรน้อย เพื่อความเหมาะสมในการจัดการปกครอง รัฐบาลจีนจัดให้เป็นสมาชิกของชนกลุ่มน้อยชาวบู๊อี้ เดิมทีเข้าใจกันว่าเป็นภาษาที่แตกต่างกันสองภาษา แต่ปัจจุบันนักภาษาศาสตร์จีนเห็นว่าภาษาทั้งสองนี้เป็นภาษาเดียวกัน หรือเป็นภาษาถิ่นของกันและกัน และด้วยเหตุที่ภาษามากมีจำนวนผู้พูดมากกว่าจึงใช้ชื่อภาษามากเป็นตัวแทน และจัดไว้เป็นสมาชิกในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาภาษาจ้วง-ต้ง แขนงภาษาต้ง-ส่วย จากการสำรวจพบว่า วิชาการภาษาศาสตร์ของไทยยังไม่มีคำพรรณนาภาษามากและภาษาอายจาม ที่ผ่านมานักวิชาการชาวไทยมีโอกาสดูแลข้อมูลจากผลงานของนักภาษาศาสตร์ชาวตะวันตกและจากนักภาษาศาสตร์ชาวไทยบางส่วน แต่ยังขาดแคลนข้อมูลจากนักภาษาศาสตร์ชาวจีน บทความนี้จึงมุ่งนำเสนอข้อมูลทางภาษาศาสตร์ของภาษา “มาก” ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากผลงานของนักวิชาการชาวจีนเป็นหลัก เพื่อให้เป็นข้อมูลสำหรับนักวิชาการชาวไทยได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม มีประเด็นสำคัญสองเรื่อง คือ 1. ข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ และ 2. การพรรณนาทางภาษาศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย (1) การจัดแบ่งตระกูลภาษา (2) ระบบเสียง (3) ระบบคำ (4) ระบบไวยากรณ์ และ (5) ภาษาถิ่น

คำสำคัญ: ภาษามาก; ภาษาอายจาม; ภาษากะไดรบนอก; ภาษาตระกูลไท; ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์

A Description of Mak (and Ai-Cham) Language in China

Metcha Sodsongkrit

Department of Eastern Languages and Literatures, Faculty of Liberal Arts,
Ubon Ratchathani University, Ubon Ratchathani, 34190, Thailand

E-mail: metchaweiqing@hotmail.com

Abstract

“Mak” and “Ai-Cham” are languages spoken by ethnic group in China. According to the small population and administration, Chinese government has classified them into Buyi ethnic group. It was formerly believed that they were two different languages, but nowadays researchers suggest they are the same language. It is called Mak language because it is spoken by most people. Chinese Linguistics have classified Mak language into Sino – Tibetan language family, Zhuang-Dong branch, Kam-Sui group. This article is a description of linguistic style of Mak language spoken in China. The data is mainly based on Chinese scholars’ research. From the investigation, it is revealed that there is not much information of Mak language descriptions in Thai. The previous Thai researchers mostly studied Mak language from foreign and Thai scholars’ researches. It still lacks information from Chinese scholars. Therefore this article will provide information about Mak language from Chinese scholars for Thai scholars who want conduct to further research related to the topic. The article presents two main issues: 1. Mak ethnic information and 2. Mak Language description which consists of (1) language category (2) phonology (3) word system (4) grammar and (5) dialects .

Keywords: Mak Language; Ai-Cham Language; Outlier Kadai; Tai language family; Ethno linguistics

中国莫语(锦语)语言概述

魏清

泰国乌汶大学文学院东方语言文学系，乌汶，34190，泰国

电子邮箱：metchaweiqing@hotmail.com

摘要

“莫”与“锦”是中国的一个少数民族的语言名称。由于人口较少，为了便于管理把他们归为布依族的成员。发现该语言时，学者们认为是两种不同的语言。目前已公认是同语言的两个土语。因莫家人口比锦家人口多，因此以“莫”为代表称莫人和莫语并归入为汉藏语系壮侗语族侗水语支的语言。经调查发现泰国学者因语言障碍只能依靠西方学者的英文资料及泰国国内几篇文章。明显缺乏中国学者研究成果的重要参考资料。本文将以中国学者的角度和研究成果进行文献综述后编译成泰文并向泰国学者提供参考。主要内容包括两部分：一、民族概述，二、语言概述包括：1. 语言系属分类，2. 语音系统，3. 构词法，4. 语法，5. 土语。

关键词：莫语；锦语；外卡岱语群；侗台语系；民族语言

บทนำ

ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์มากและผลงานการศึกษาภาษามากและภาษาอายจาม

เกี่ยวกับชื่อเรียก “มาก” และ “อายจาม” มีเรื่องที่ต้องอธิบาย ดังนี้หลี่ฟางกั๋ว¹ ชื่อภาษานี้ว่า [ʔai³³ ma:k⁴²] นับเป็นครั้งแรกที่โลกภาษาศาสตร์ได้รู้จักกับภาษาตระกูลไทที่ชื่อ “มาก” สี่สิบปีหลังจากนั้น ทางฝั่งนักภาษาศาสตร์จีนก็ได้มีรายงานการศึกษาภาษา “มาก” เพิ่มขึ้น ที่สำคัญคือ หนีต้าปาย (Ni Dabai: 1984) สือหลินและชุยเจี้ยนซิน (Shi Lin, Cui Jianxin: 1987) หยางทงอิน (Yang Tongyin: 1996)² และชุยเจี้ยนซิน (Cui Jianxin: 1999) นักภาษาศาสตร์รุ่นหลังจากหลี่ฟางกั๋ว ได้ใช้เสียงวรรณยุกต์ที่วิเคราะห์แล้วเรียกชื่อคนกลุ่มนี้ว่า /ai³ ma:k⁸/ คำว่า /ai³/ ตรงกับ “อ้าย หรือ ไ้” แปลว่า “คน”³ ดังนั้นชื่อเฉพาะของคนกลุ่มนี้คือ /ma:k⁸/ ตัวเลข 8 เป็นเลขแทนเสียงวรรณยุกต์ระดับเสียง /31/ ซึ่งก็ไม่ได้แตกต่างจากวรรณยุกต์ [42] ที่หลี่ฟางกั๋วจดไว้มากนัก เมื่อถอดเสียงเป็นภาษาไทยแล้วก็จะอ่านออกเสียงได้ว่า “มาก” (/31/ และ [42] เขียนตามเอกสารเดิมที่อ้างอิง)

นอกจากนี้ตอนที่หลี่ฟางกั๋วเข้าไปเก็บข้อมูล และเขียนรายงานภาษามากก็ได้กล่าวถึงชื่อภาษาอายจามด้วย (หลี่ได้รายงานในบทความของเขาโดยใช้ชื่อว่า Ai-Cham) ขณะนั้นหลี่มีเวลาเพียงหนึ่งสัปดาห์จึงไม่ได้เข้าไปเก็บข้อมูลภาษานี้ด้วยตนเอง (แต่ก็ไม่ได้บอกได้ว่าข้อมูลอย่างไร) แต่ก็ได้จัดให้ภาษามากและภาษาอายจามเป็นสมาชิกของสาขาท้ง-ไถแขนงต้ง-ส่วย⁴ เดิมทีนักภาษาศาสตร์เข้าใจกันว่ากลุ่มคนทั้งสองนี้พูดภาษาที่แตกต่างกันสองภาษา คือกลุ่มคนที่พูดภาษามากเรียกว่า /ai³ ma:k⁸/ และกลุ่มคนที่พูดภาษาอายจาม

¹ 李方桂.(1943)《莫话记略》中央研究院历史语言研究所集刊。第 19 本, 第 1- 80 页。

² อ่านท้ายบทความหมายเลข 1

³ อ่านท้ายบทความหมายเลข 2

⁴ นักภาษาศาสตร์จีนปัจจุบันตั้งชื่อสาขาท้ง-ไถใหม่ว่า สาขาง้วง-ต้ง แขนงต้ง-ส่วย

เรียกว่า /ai3 ta:m1/ ดังที่กล่าวข้างต้นว่า คำว่า /ai3/ ตรงกับ “อ้าย หรือ อี้” แปลว่า “คน” ดังนั้นชื่อเฉพาะของภาษานี้ก็คือ /ta:m1/ ตรงกับที่นักภาษาตะวันตกใช้ชื่อ Cham ภาษาไทยว่า “จาม” นักภาษาศาสตร์จีนที่เข้าไปศึกษาต่อจากหลี่ฟางกั๋ว ได้ลงพื้นที่ไปศึกษาภาษาจาม และได้นำมาเปรียบเทียบระบบเสียง วงคำศัพท์ และไวยากรณ์กับภาษามาก ก็ได้ข้อสรุปว่าภาษาทั้งสองเป็นภาษาเดียวกัน มีข้อแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย จัดได้ว่าเป็นภาษาถิ่นของกันและกันเท่านั้น เพียงแต่ว่ากลุ่มคนที่พูดภาษามากมีจำนวนประชากรมากกว่า จึงใช้ชื่อ “มาก” เป็นตัวแทน

“มาก” เป็นชื่อที่นักภาษาศาสตร์ชาวไทย¹ ยอมรับและรู้จัก ขณะที่นักภาษาศาสตร์จีนเห็นพ้องกันแล้วว่าภาษามากและภาษาจามเป็นภาษาเดียวกัน ดังนั้นต่อนี้เมื่อใช้ชื่อ “มาก” จึงจะหมายถึงรวมถึงภาษาโม้และภาษาจามเข้าด้วยกัน ข้อมูลที่หนิต้าปาย (1984) ให้ไว้ระบุว่า ชาวมากทั้งสองถิ่นมีจำนวนประชากรรวมราว 16,000 คน แบ่งเป็นสองสาย คือ ชาวมากสายสกุลโม้ กับ ชาวมากสายสกุลอู่

ชาวมากสายสกุลโม้ เรียกชื่อว่า “โม้” (莫 Mò) เป็นเสียงอ่านของอักษรจีนที่นักวิชาการจีนใช้จัดชื่อภาษามากที่มีถิ่นฐานอยู่ในหมู่บ้านและตำบลต่างๆ ของเขตอำเภอลี่โป (荔波 Lìbō) ได้แก่ ตำบลฟางซุน (方村 Fāng cūn) ลาหลิว (拉柳 Lāliǔ) หยางเฟิง (阳凤 Yáng fēng) เจียเหลียง (甲良 Jiǎliáng) โปเหยา (播尧 Bōyáo) เป็นต้น เนื่องจากคนที่นั่นล้วนมีแซ่ “โม้” ชาวอันรวมถึงชนกลุ่มน้อยที่อยู่ใกล้เคียงเช่น ปู้อี้ ส่วย จาม มักเรียกอีกชื่อว่า “โม้เจียฮว่า” (莫家话 Mòjiāhuà) แปลว่า “ภาษาสกุลโม้” ภาษานี้ก็คือภาษาที่หลี่ฟางกั๋วเรียกว่า “Mak” จำนวนประชากรที่ยังพูดภาษานี้ได้ราว 10,000 คน (Ni Dabai: 1984) ต่อไปนี้เรียกว่า “ชาวโม้” และ “ภาษาโม้”

¹ สุริยา รัตนกุล. 2548 . นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ : ภาษาตระกูลไท. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก. หน้า 136.

ชาวมกสายสกุลอู่ เรียกว่า “จัน” (锦 Jīn) เป็นเสียงอ่านของอักษรจีนที่นักวิชาการจีนใช้จดชื่อภาษามากที่มีศูนย์กลางอยู่สองแห่ง คือ เขตไต้หวัน (太阳 Tàiyáng / da1 van1/) กับเขตไต้หวัน (豆村 Dòu cūn / na:u2 dau5/) ในหมู่บ้านต่างๆดังนี้ เก้งฟาง (更方 Gèng fāng /əu1 vuŋ1) น่งม่าย (弄迈 Nòng mài /doŋ1 ma:i1) เก้งเจ้ง (更正 Gēngzhèng /əu1 suŋ1) เก้งเล้ย (更类 Gèng lèi /əu1 sun2/) ซึซุน (昔村 Xī cūn / a:u3 sip7) เจี้ยเหลย (甲雷 Jiǎ léi / kə3 lui2) ป่าจา (把扎 Bǎ zhā / pa3 za2) หยวีซุน (鱼村 Yú cūn / a:u3 ɔi3) ตี้ม่าย (地脉 Dì mài / ti1 ma:k8/) ไต้ซุน เจี้ยซวน (甲算 Jiǎ suàn / kə3 son5 /) นักวิชาการจีนบางคนใช้อักษรจีนแบบที่เรียกว่า “ฝานเซีย”¹ จดชื่อนี้ว่า เจี้ยหมู่ (甲姆 Jiǎmǔ) ซึ่งทั้ง “จัน” และ “เจี้ยหมู่” คือวิธีที่นักภาษาศาสตร์จีนใช้อักษรจีนจดเสียงที่เจ้าของภาษาเรียกชื่อตัวเองว่า /ta:mi/ เนื่องจากคนที่พูดภาษานี้ล้วนมีแซ่ “อู่” (吴 Wú) ชาวฮั่นรวมถึงชนกลุ่มน้อยที่อยู่ใกล้เคียงเช่น บู่ฮี้ ส่วย โม่ มักเรียกอีกชื่อว่า “อู่เจียฮว่า” (吴家话 Wújiāhuà) แปลว่า ภาษาสกุลอู่ ภาษานี้ก็คือภาษาที่หลีฟาง กุ้ยเรียกว่า “Ai-Cham” มีจำนวนประชากรที่ยังพูดภาษานี้ได้ราว 3,000 คน (Ni Dabai : 1984) ข้อมูลล่าสุดที่หยางทงยิ่น (Yang Tongyin: 1996) เดินทางเข้าไปสำรวจและบันทึกไว้มี 2,938 คน ต่อไปนี้เรียกว่า “ชาวจาม” และ “ภาษาจาม”

¹ อ่านท้ายบทความหมายเลข 3

สรุปชื่อเรียกภาษามาก และ ชาวมาก		
ชื่อภาษาไทย	มาก	จาม
เจ้าของภาษาเรียกตัวเอง	/ai3 ma:k8/	/ai3 ta:m1/
ชื่อภาษาอังกฤษ	Ai Mak	Ai Cham
ชื่อภาษาจีน	莫 Mò “โม”	锦 Jīn “จิ้น”/甲姆 Jiāmǔ “เจียหมู่”/ 金话 Jīn huà “จิ้นฮว่า”/唉查么 Āi chá me “อายฉาเมอ”
ชื่ออื่นที่ภาษาจีนเรียก	โมเจียฮว่า(莫家话 Mòjiāhuà) แปลว่า “ภาษาสกุลโม”	อู่เจียฮว่า(吴家话 Wújiāhuà) แปลว่า “ภาษาสกุลอู่”
ชื่อที่เรียกในงานนี้	ชาวโม ภาษาโม	ชาวจาม ภาษาจาม

เนื่องจากจำนวนประชากรชาวมากมีจำนวนไม่มาก อีกทั้งประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม และความมี อัตลักษณ์ ยังไม่สอดคล้องกับเกณฑ์การรับรองให้เป็นชนกลุ่มน้อย ชาวมากจึงจัดเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังไม่ได้รับการรับรองจากรัฐบาลจีน เพื่อความสะดวกในการปกครองรัฐบาลจีนจึงจัดกลุ่มคนพวกนี้เข้าไว้เป็นสมาชิกชนกลุ่มน้อยชาวปู้อี้ แต่ทั้งสองฝ่ายก็ไม่ได้ยอมรับว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันและพูดภาษาเดียวกันแต่อย่างใด โดยที่ชาวมากมีคำเรียกชาวปู้อี้ว่า /ai3 ja:i3/ ขณะที่ชาวปู้อี้เรียกชาวมากเหมือนกับที่ชาวมากเรียกตัวเองว่า /ai3 ma:k8/

ดังที่ได้อธิบายเกี่ยวกับชื่อเรียกข้างต้น จะเห็นว่านักวิชาการจีนใช้ชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์นี้หลายชื่อ บางคำหมายถึงสิ่งเดียวกัน แต่บางคำก็ระบุข้อบ่งชี้ที่แตกต่างกันออกไป เพื่อทำความเข้าใจกันไว้เสียตั้งแต่ตรงนี้จะอ่านบทความนี้ต่อไป จะได้ไม่เกิดความสับสนสงสัย ขณะที่อ่านบทความว่า เหตุใดบางครั้งเป็นมาก บางครั้งเป็นโม บางครั้งเป็นจาม ดังนั้นใน

ระหว่างที่อ่านบทความจึงขอความกรุณาให้ผู้อ่านตระหนักและพึงระลึกไว้เสมอถึงคำจำกัดความที่ข้าพเจ้าได้อธิบายไว้ โดยสรุปก็คือจะใช้คำเรียกดังนี้

1. เมื่อกล่าวถึงชื่อ “มาก” หมายถึง รวมภาษามากและภาษาจามเข้าด้วยกัน
2. เมื่อกล่าวถึงชื่อ “โม” หมายถึง ชาวมากสายสกุลโม ภาษาที่พูดคือ ภาษาโม
3. เมื่อกล่าวถึงชื่อ “จาม” หมายถึง ชาวมากสายสกุลอู ภาษาที่พูดคือ ภาษาจาม

นอกจากนี้ขอชี้แจงว่าข้าพเจ้าไม่ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาษาด้วยตนเอง การเรียบเรียงบทความนี้อาศัยบัญชีคำศัพท์ในภาคผนวกท้ายเล่มของงานวิจัย บทวิเคราะห์ ตลอดจนผลการวิจัยของนักวิชาการจีน ทำการสังเคราะห์ แปล เรียบเรียงและวิเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นที่มีอยู่ แล้วนำเสนอเพื่อให้ได้ทราบแนวคิดทางภาษาศาสตร์ของนักวิชาการจีน ทั้งนี้วิธีวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์แบบจีนไม่ได้สอดคล้องกับแบบตะวันตกไปเสียทีเดียว ดังนั้นหากต้องการจะศึกษาภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในประเทศจีน ก็จะต้องเปิดใจกว้างเพื่อจะได้เรียนรู้วิธีวิเคราะห์แบบจีนไว้ด้วย คำศัพท์ทางภาษาศาสตร์ที่ปรากฏ ผู้เขียนใช้วิธีการแปลจากภาษาจีน ซึ่งบางครั้งอาจจะไม่ตรงกับศัพท์ที่นักวิชาการไทยคุ้นเคยและเข้าใจ แต่ก็พยายามทำอธิบายไว้ให้ทราบเป็นระยะๆ เชิงอรรถในบทความบางแห่งจึงอาจจะมีขนาดยาวสักหน่อย ทั้งนี้ก็เพื่อให้ นักภาษาศาสตร์ไทยได้ทำความเข้าใจวิธีทางภาษาศาสตร์ของจีน

ประวัติความเป็นมาของชาวมาก¹

พื้นที่อยู่อาศัยของชาวมากอยู่ในแวดล้อมชนกลุ่มใหญ่อื่นอย่างบู๊อีและส่วย ประกอบกับมีจำนวนประชากรเพียงสองพันกว่าคน ภาษาใกล้เคียงกับภาษาบู๊อี และยังเมื่อทางการจัดเข้าไว้เป็นชนกลุ่มน้อยเผ่าบู๊อิด้วยแล้ว ยิ่งทำให้เอกสารที่บันทึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชาวมากมีอยู่น้อยมาก

หยางทงอิน² ได้สืบค้นเอกสารโบราณ เอกสารเมือง บันทึกประวัติศาสตร์เมืองต่างๆ ของอำเภอลี่โปก็ไม่มีพบข้อมูลของชาวมาก มีเพียงเอกสารทางการที่บันทึกประวัติศาสตร์ของเมืองลี่โปฉบับหนึ่ง³ มีบันทึกถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆว่ามีชาวเหมียว ซึ่งแบ่งได้ 6 กลุ่ม ได้แก่ ส่วยเหมียว (水苗 Shuǐ Miáo) หยางเหมียว (佯苗 Yáng Miáo) หลิงเหมียว (伶苗 Líng Miáo) ต่งเหมียว (侗苗 Dòng Miáo) เหยาเหมียว (瑶苗 Yáo Miáo) และจ้วง (僮 Zhuàng) นอกจากนี้มีเอกสารโบราณอีกฉบับหนึ่งที่บันทึกขึ้นในสมัยของพระเจ้ากวางซวี่ (光绪 Guāngxù 1871-1908) ชื่อ “บันทึกอำเภอลี่โป” มีข้อความกล่าวถึงเขตที่เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวมากและชาวมก เช่น บ้านเก็งฟาง บ้านไทหยาง บ้านไต้ซุน บ้านน่งม่าย บ้านตัมม่าย เป็นต้น แต่ก็ไม่ได้บันทึกถึงผู้คนที่ตั้งถิ่นฐานในชุมชนแห่งนี้

เนื่องจากชาวฮั่นอพยพมาภายหลังจึงเรียกชนเผ่าที่อยู่ในพื้นที่มาก่อนว่า เป็นตี้เหริน (本地人 Běndì rén แปลว่า คนพื้นถิ่น) แต่คำนี้เป็นคำที่ชาวฮั่นเรียกเพื่อแยกความแตกต่างของชาวฮั่นออกจากชนกลุ่มน้อยเท่านั้น ไม่ได้ระบุว่าเป็นกลุ่มใด ในขณะที่ฝั่งชนกลุ่มน้อยเองอย่าง ชาวยุ่ย ชาวโม่ และชาวเป็นตี้ฮั่น(本地人 Běndì) เรียกชื่อชาวมากสกุลชื่อว่า “จาม”

¹ ข้อมูลทางชาติพันธุ์วรรณนาสรุปมาจาก “การวิจัยภาษามก” ของ หยางทงอิน (Yang Tongyin: 1996, 1-23)

² 杨通银 1996 《莫语研究》 北京：中央民族大学出版社，第 4-5 页。

³ (清) 罗绕典 《黔南职方纪略、卷九、苗蛮》

ชื่อชาวจามได้รับการกล่าวถึงอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นครั้งแรกก็คือ บทความ “บันทึกภาษามาก” (莫话记略 Mòhuàjìlùè) ของหลี่ฟางกั๋ว (1943) นั่นเอง จากนั้นอีกหนึ่งปี คือ ปี 1944 เอกสารราชการชื่อ “เอกสารบันทึกอำเภอลี่โป” จึงมีบันทึกชื่อชาวโม และชาวจามอย่างเป็นทางการสรุปใจความได้ว่า “ชุมชนโปเหยา (播尧 Bōyáo) มีหมู่บ้านเก็งฟาง ปาจา ตี๋ม่าย หยวิซุน น่งม่าย ไท่เหวิน เจียเหลย เก็งหยวน เก็งเจ็ง มี 1,498 ครัวเรือน ประชากร 6,606 คน ล้วนแซ่อู๋ (吳 Wú) ในจำนวนนี้เป็นชาวเป็นตี้ (หมายถึงชาวจาม) 612 ครัวเรือน ประชากร 1,688 คน นอกจากนั้นเป็นชาวสุ่ย ชาวโมและชาวฮั่น พวกสกุลอู๋มีวัฒนธรรมและภาษาพูดเหมือนกับพวกสกุลโม แต่พวกสกุลโมจำนวนมากกว่าจึงเรียกทั้งสองว่า โม”

นักภาษาศาสตร์และนักประวัติศาสตร์จีนจนด้วยหลักฐานที่จะสืบค้นหาต้นตอที่มาของชาวจาม จึงเบนเข็มไปสู่เรื่องเล่ามุขปาฐะ และคำบอกเล่าของเจ้าของภาษา มีตำนานชนเผ่าชาวมกที่เล่าสืบทอดต่อกันมาว่า “ชาวจามอพยพมาจากตรอกป้ายหมี่ ถนนหนิวโถว มณฑลเจียงซี (江西牛头街白米巷 Jiāngxī Niútóu jiē Báimǐ xiàng) ตอนนั้นมีพี่น้องอยู่สามคน พอมาถึงเฉียนหนาน¹ ก็แยกกันไป คนหนึ่งไปอยู่ที่บ้านไท่หยาง (太阳 Tàiyáng บ้านตะวัน) คนที่สองไปอยู่ที่ริมฝั่งน้ำสุ่ยลี่ (水利 Shuǐlì) คนที่สามไปอยู่ที่ฝั่งแม่น้ำจีฉาง บ้านตุ่ซาน (独山的基场 Dúshān de Jīchǎng) ป้ายตระกูลอู๋ขณะนั้นตั้งไว้ที่บ้านละเหมิง ที่อยู่ริมฝั่งน้ำสุ่ยลี่ (拉蒙 Lā méng) เวลาผ่านไป พี่น้องทั้งสามต่างได้รับอิทธิพลภาษาและวัฒนธรรมของชนเผ่าดั้งเดิมของแต่ละที่ จึงเกิดเป็นภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน พี่น้องสกุลอู๋ที่บ้านไท่หยางพูดภาษาจาม พี่น้องสกุลอู๋ที่ริมฝั่งน้ำสุ่ยลี่พูดภาษาสุ่ย พี่น้องสกุลอู๋ที่ริมฝั่งน้ำจีฉางพูดภาษาปู้อีและภาษาสุ่ย” ขณะเดียวกันฝั่งสกุลโมก็มีตำนานบอกว่าบรรพบุรุษของตนเองก็มาจาก

¹ 黔 Qián เป็นชื่อย่อของมณฑลกุ้ยโจว 黔南 Qiánnán หมายถึง กุ้ยโจวใต้

ตรอกป้ายหมี่ ถนนหนวิโลว เช่นเดียวกัน แต่กลับบอกว่าเป็นพื้นที่ในมณฑลกว่างตง เมื่อตรวจสอบแล้วก็ไม่ได้มีสถานที่เหล่านี้อยู่จริง ดังนั้นตำนานเรื่องเล่านี้จึงหาใช้หลักฐานที่เชื่อถือได้ไม่ เนื่องจากชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่มในแถบนี้ เช่น ชาวบูอี ตัง ลุย หยางหวง (เหิน) ก็มีตำนานคล้ายๆ กันนี้ เมื่อวิเคราะห์เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ก็จะพบร่องรอยว่า ในช่วงปลายของสมัยหมิง (ค.ศ.1368-1644) ทางกรจิ้นส่งทหารมาปกครองและควบคุมชนกลุ่มน้อยในดินแดนหูหนาน กุ้ยโจวและกว่างซี ทหารเหล่านี้ส่วนมากถูกส่งมาจากเจียงซี ทหารเหล่านี้มีอำนาจและสถานะทางสังคมในฐานะผู้ปกครอง ขณะเดียวกันนโยบายเหยียดหยามและกดขี่ชนกลุ่มน้อยของราชสำนักหมิงยิ่งกดดันไม่ให้ชนกลุ่มน้อยได้มีโอกาสลืมตาอ้าปากได้ทางเดียวที่จะต่อสู้กับการกดขี่เช่นนี้ก็คือการสอบเป็นข้าราชการ เมื่อไปสอบเป็นข้าราชการก็ต้องปิดบังสถานภาพของตนเอง โดยลวนจ้างต่อทางกรว่าตนเป็นชาวเจียงซีเพื่อให้ได้รับการยอมรับ เมื่อบรรดาชนกลุ่มน้อยที่มีความรู้มีโอกาสสอบได้เป็นข้าราชการและตั้งป้ายสกุล ก็จะนับว่าตนเองเป็นคนสกุลผู้มีบรรพบุรุษมาจากเจียงซี บางคนถึงขั้นที่นับญาติว่าเป็นสายตระกูลเดียวกันกับอู๋ซานกุ้ย¹ ยิ่งไปกว่านั้นยังผูกเรื่องให้อู๋ซาน กุ้ยพื้นเพเดิมเป็นคนบ้านไท่หยาง ซึ่งแท้จริงแล้วอู๋ซานกุ้ยไม่ได้เกี่ยวข้องกับอะไรกับชาวจามเลยแม้แต่น้อย

จากการสืบสาวตำนานและสายตระกูลแซ่กียังหาข้อสรุปไม่ได้เกี่ยวกับที่มาของชาวจามแล้วเราจะหาข้อสรุปเกี่ยวกับต้นกำเนิดของชาวจามได้อย่างไร หยางหงอิน² เสนอแนวคิดที่เราอาจนำชื่อของชนกลุ่มน้อยที่ใกล้ชิดกันมาเปรียบเทียบเพื่อหาความสัมพันธ์ คงพอจะสืบ

¹ อู๋ซานกุ้ย (吴三桂 Wú Sānguì) พื้นเพเป็นชาวอำเภอเจินเฟิง (贞丰 Zhēn fēng) มณฑลกุ้ยโจว เป็นทหารในปลายสมัยราชวงศ์หมิง ผู้ปิดด่านซานไห่กวนให้แมนจูเข้ามาครอบครองประเทศจีน จึงนับว่าเป็นผู้เปิดศักราชให้ราชวงศ์ชิง จนต่อมาราชวงศ์ชิงได้เห็นความดีความชอบของอู๋ซานกุ้ย แต่ถ้าจะให้อู๋ซานกุ้ยได้อยู่ใกล้ๆ เมืองหลวงก็ยังไม่ไว้วางใจ จึงส่งให้ไปครอบครองเมืองคุนหมิงซึ่งไกลจากปักกิ่งหลายพันกิโล อู๋ซานกุ้ย จึงเป็นบุคคลในประวัติศาสตร์ของทั้งสองเมืองและนับเป็นต้นตระกูลของชาวฮั่นในยูนนาน (ข้อความนี้คัดลอกมาจาก เว็บไซต์ชื่อ ชุมชนชาวฮักกา Hakkapeople.com สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2559)

² 杨通银. (1996) 《莫语研究》北京：中央民族大学出版社，第9页。

สาวที่มาของชาวจามได้ เมื่อเปรียบเทียบชื่อเรียกก็จะพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ที่มีชื่อเรียกใกล้เคียงกับชาวมกมากที่สุดก็คือชาวดั่ง เรียกตัวเองว่า /kam1,təm1,tam1/ บรรพบุรุษของชาวดั่ง-ส่วยมีต้นกำเนิดมาจากแม่น้ำจูเจียงและเจียงซี อพยพทวนกระแสน้ำขึ้นไปตามเส้นทางเขตเมืองหลิวโจว (柳州 Liúzhōu) ชาวดั่ง¹และชาวมูหล่าวแตกแขนงไปตามแม่น้ำหรงเจียง (融江 Róngjiāng) ไปตั้งหลักแหล่งที่เมืองหลิวเจิง หลิวเจิง และเขตรอยต่อของสามมณฑล คือ หูหนาน กุ้ยโจวและกว่างซี ส่วนชาวยุ่ย เหมานาน โม และจาม แตกแขนงไปทางแม่น้ำหลงเจียง (龍江 Lóngjiāng) ขึ้นไปด้านบน ไปตั้งถิ่นฐานที่หวนเจียง ลีโป และซานตู เมื่อวิเคราะห์เช่นนี้แล้วก็จะสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ว่า มีภาษาที่ใกล้ชิดกันกันสองกลุ่ม คือ ภาษาลักกะที่ตำบลจินซิวเหมือนกับภาษาดั่งและภาษามูหล่าว ขณะที่ภาษาส่วย ภาษาเหมานาน ภาษาโมและภาษาจามก็เป็นภาษาที่ใกล้ชิดกันมากอีกกลุ่มหนึ่ง

ชีวิตความเป็นอยู่

ครอบครัวของชาวจาม เป็นครอบครัวเล็ก เมื่อลูกชายลูกสาวแต่งงานแล้วก็จะแยกไปตั้งครอบครัวใหม่ แต่ลูกชายคนเล็กจะอยู่อาศัยกับพ่อแม่ เป็นผู้เลี้ยงดูพ่อแม่และสืบทอดมรดกต่อจากพ่อแม่ การสืบทอดสายตระกูลยึดฝ่ายชายเป็นสายตรง ผู้ชายมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้หญิง ดำรงชีพด้วยการทำการเกษตร ปลูกพืชผลผลิตเพื่อกินใช้ภายในครอบครัวเท่านั้น ผู้ชายทำนา ผู้หญิงทอผ้า คนแก่เฒ่าดูแลบ้านเรือน และเป็นผู้สืบทอดขนบธรรมเนียมของชน

¹ มีข้อเสนอแนะคิดว่าชาวดั่งมีถิ่นกำเนิดจากจูเจียงก็คือ ชาวดั่งเชื่อว่าบรรพบุรุษข้ามแม่น้ำสวนกระแสน้ำมา ประเพณีศพของชาวดั่งจึงต้องนำถ้ำกระดูกของบรรพบุรุษไปลอยอังคารเพื่อให้ไหลตามน้ำกลับไปยังบ้านเกิดเมืองนอนเดิม โดยเล่าว่าให้ไหลไปที่ “แม่น้ำสองสีครึ่งขุนครึ่งไส” จุดที่น้ำชาวดั่งเองก็ไม่ได้บอกว่าเป็นชื่อใด แต่หากดูตามกระแสน้ำแล้วก็จะพบว่าช่วงต้นสายของแม่น้ำหงส่วย (紅水河 Hóngshuǐhé) อยู่ที่เจียงซี ต้นสายน้ำนี้ไหลผ่านดินแดง น้ำจึงมีสีแดงขุ่น เมื่อไหลไปบรรจบกับช่วงกลางซึ่งเป็นต้นสายของแม่น้ำหลิวเจียง (柳江 Liǔjiāng) ซึ่งเป็นน้ำใส จึงนับว่าเป็นจุดที่เรียกว่า “แม่น้ำสองสีครึ่งขุนครึ่งไส”

เผ่าชาวจามให้ความสำคัญเคารพผู้อาวุโส จึงปกครองกันด้วยระบอบอาวุโส เมื่อมีเหตุขัดแย้งในชุมชนจะเชิญผู้อาวุโสที่เคารพนับถือเป็นหลักของชุมชนมาเป็นผู้ตัดสิน แม้การปกครองจะต้องขึ้นตรงกักรัฐบาลจีน แต่กฎระเบียบภายในของชุมชนก็ยังใช้ได้ผลกันอยู่ ด้วยเหตุที่ชาวโมมีจำนวนมากกว่าชาวจาม ทำให้เกิดอำนาจต่อรองที่มากกว่าเป็นธรรมดา เหตุขัดแย้งภายในของชาวจามบางครั้งก็ต้องเชิญผู้อาวุโสฝั่งชาวโมมาเป็นผู้ตัดสิน ขณะที่ชาวโมแม้จะมีอำนาจเหนือกว่าแต่ก็ไม่รังแกคนกลุ่มน้อยกว่าตน คอกวัวควายสัตว์เลี้ยงไม่จำเป็นต้องล้อมคอก บ้านช่องห้องเรือนก็ไม่จำเป็นต้องปิดสนิทติดแน่นหนา ชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนทั้งสองฝ่ายต่างไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน บทลงโทษต่อผู้กระทำความผิดคือจะถูกพลั้งชุมชนลงโทษโดยการพังบ้าน ริบวัวควาย ทำลายยุงฉาง ในชุมชนชาวโมและชุมชนชาวจามจึงไม่มีใครกล้ากระทำความผิด ด้วยเพราะเกรงกลัวพลังของชุมชน

ด้านอาหารการกิน ชาวจามกินข้าวเจ้าและข้าวโพดเป็นอาหารหลัก กินอาหารสี่มื้อ ประกอบด้วย อาหารมื้อเช้าตรู่กินข้าวต้ม 1 ถ้วย แล้วจึงเริ่มจัดหาและกินอาหารมื้อเช้า อาหารมื้อเที่ยงกินขนมของกินเล่นง่ายๆ แต่นั่นอาหารเย็นเป็นมื้อหลักและมื้อสำคัญ ชาวจามชอบอาหารรสเผ็ดและเค็ม ทุกมื้อจะต้องมีน้ำพริกที่ใช้พริกปนผสมกับเกลือและน้ำ กินกับผักลวก อาหารที่ชาวจามนิยมมากอีกอย่างหนึ่งคือ เนื้อหมัก และผักดอง โดยนำหัวผักกาด ถั่วฝักยาว เนื้อ พริก ขิง หมักไว้จนเปรี้ยวก็นำมารับประทานได้ มีวิธีหมักอาหารอีกชนิดหนึ่งคือ เอากระดูกหมูหรือวัว หมักกับพริกสดตำละเอียด หมักไว้ระยะหนึ่งแล้วเอามาตุ๋นกับผักถือเป็นอาหารพิเศษเลิศรสประจำชุมชน ยังมีเหล้าหมักที่ทำจากข้าวเหนียวเป็นเหล้าที่ชาวจามชื่นชอบมากที่สุด

บ้านเรือนของชาวจาม สร้างด้วยไม้ รูปทรงกระท่อมใต้ถุนสูง แบ่งได้เป็นสี่ชั้น ชั้นใต้ถุนเป็นคอกเลี้ยงสัตว์ ถัดขึ้นไปเป็นชั้นที่พียงเข้ากับภูเขาเป็นที่เก็บธัญญาหารและห้องครัว ถัดขึ้นไปเป็นที่อยู่อาศัย และพักผ่อน ชั้นบนสุดเป็นที่เก็บข้าวของ เครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร

ขนบธรรมเนียมประเพณี การเกี่ยวตองเป็นเครือญาติโดยการแต่งงานนั้น เดิมทีชาวจามสกุลจะไม่วางงานกับคนสกุลเดียวกัน แต่จะแต่งงานกับชาวไม่วางไม่วางเป็นหลัก รองลงมาเป็นชาวปู้ย เนื่องจากภาษาสามารถสื่อสารกันรู้เรื่อง ขณะที่การแต่งงานข้ามไปยังชาวสุยและชาวฮั่นน้อยมากเนื่องจากพูดกันคนละภาษา หนุ่มสาวสามารถพบรักคบหากันได้โดยอิสระ ส่วนมากจะเป็นงานรื่นเริงหรืองานเฉลิมฉลองประจำปี ชายหญิงร้องเพลงเกี่ยวพาราสีกัน เมื่อถูกใจกันฝ่ายชายจะหาฤกษ์สะดวก แล้วเตรียมขนมประเภทลูกอม ขนมขบเคี้ยวไปเยี่ยมบ้านฝ่ายหญิงเพื่อแสดงตัวให้พ่อแม่ฝ่ายหญิงรู้จัก พ่อแม่ฝ่ายหญิงก็จะสำรวจตรวจดูว่าชายหนุ่มคนนี้ลูกเค้าเหล่าใคร นิสัยใจคอเป็นอย่างไร ด้วยความที่จำนวนประชากรในชุมชนมีไม่มาก ก็พอจะรู้ได้ว่าเป็นลูกบ้านไหน เมื่อพ่อแม่ฝ่ายหญิงตกลงก็จะนัดวัดมาขอ ในวันสู่ขอฝ่ายชายจะต้องมีแม่สื่อนำขบวน นำสินสอดมาสู่ขอ ได้แก่ เหล้าที่หมักเอง เนื้อหมู ผ้าทอมือ จำนวนตามความเหมาะสม งานเลี้ยงคืนแรกบ้านเจ้าบ่าวเป็นผู้รับผิดชอบ แยกที่มาร่วมงานจะไม่กลับบ้าน ต้องค้างอยู่ที่บ้านงานหนึ่งคืน จนวันรุ่งขึ้นญาติของฝ่ายเจ้าบ่าวเป็นผู้รับผิดชอบโดยแต่ละบ้านจะนำเหล้ามาร่วมงานเพื่อเลี้ยงแขกในงาน เมื่อแต่งงานเสร็จคู่บ่าวสาวยังไม่อยู่ด้วยกัน ต่างฝ่ายต่างแยกย้ายไปอยู่บ้านพ่อแม่ตน ต่อเมื่อถึงฤดูทำนาฝ่ายหญิงจึงจะไปค้างที่บ้านฝ่ายชาย หากแต่งงานแล้วฝ่ายหญิงไปอยู่ที่บ้านฝ่ายชายทันที ก็จะถูกมองว่าไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนความเป็นกุลสตรีที่ดี เมื่อฝ่ายหญิงตั้งท้องจะแจ้งให้พ่อแม่ฝ่ายหญิงนำไก่และลูกหมูมาเยี่ยม เพราะเชื่อว่าจะทำให้ได้ลูกชาย ห้ามแม่ฝ่ายหญิงมาไม่เช่นนั้นจะได้ลูกสาว

พิธีศพ เมื่อมีคนเสียชีวิต จะจุดพลุดังสามครั้ง ห่างไปอีกทุกสามชั่วโมงจุดอีกช่วงละสามครั้ง ทำเช่นนี้ไปจนกระทั่งเสร็จพิธีศพ ทั้งนี้ก็เพื่อส่งสัญญาณบอกให้เพื่อนบ้านในชุมชนมาช่วยกันจัดงานศพ ญาติของผู้ตายต้องเชิญหมอผีมาสวด เชิญวงดนตรีปี่กลองมาประโคมระยะเวลาการจัดงานศพ 3 – 5 วันจึงจะนำศพไปฝัง

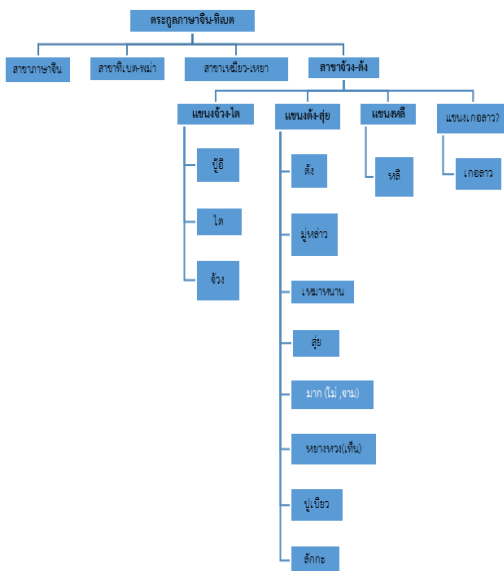
ความเชื่อ ภายในบ้านของชาวจามมีแท่นบูชา บนแท่นบูชามีรูปปั้นเทพเจ้าที่เคารพ เช่น เจ้าแม่กวนอิม เทพเจ้าในลัทธิเต๋า ป้ายบรรพบุรุษ ด้านหน้าแท่นบูชามีโต๊ะเล็กๆไว้วางเครื่องบูชา เมื่อมีเทศกาลสำคัญ หรือได้รับของขวัญมาจากที่อื่นต้องนำมาวางบนแท่นบูชานี้ เพื่อให้บรรพบุรุษและเทพที่เคารพได้ดื่มกินก่อน จนข้ามวันจึงสามารถลาและนำมากินหรือใช้ได้ นอกจากนี้ยังนับถือผี เชื่อว่าเหตุร้ายต่างๆเกิดจากภูติผีทำ หากปีไหนผลผลิตไม่ดี เกิดภัยธรรมชาติ มีคนเจ็บป่วย ลูกหลานเจ็บป่วยบ่อย ก็จะต้องเชิญหมอผีมาสวดมนตร์ไล่ผี แล้วบอกว่าคนป่วยทำผิดผี ต้องถือศีล ห้ามกินเนื้อ ห้ามกินของบางอย่าง ต้องฆ่าเป็ดไก่บูชา ถ้ามีแขกมาเยี่ยมจำนวนมากต้องฆ่าหมูเลี้ยงต้อนรับ

การพรรณนาภาษามากในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ในลำดับต่อไปจะได้อธิบายรายละเอียดของภาษามาก ได้แก่ การจัดแบ่งตระกูลภาษาระบบเสียง ระบบคำ ระบบไวยากรณ์ และภาษาถิ่น ดังต่อไปนี้

1. การจัดแบ่งตระกูลภาษา

ปัจจุบันนักวิชาการชาวจีนจัดภาษามากไว้เป็นสมาชิกในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาจ้วง-ต้ง แขนงต้ง-ส่วย แผนภูมิถัดไปนี้ ผู้เขียนได้สร้างขึ้นตามคำอธิบายการการจัดแบ่งภาษาสาขาจ้วง-ต้งของเหลียงหมินและจางจวินรุ (Liang Min, Zhang Junru: 1996) โดยได้ขยายความเพิ่มเติมในส่วนสมาชิกภาษาต่างๆ ที่พบอยู่ในประเทศจีน นักวิชาการจีนดังกล่าวถึงในหัวข้อข้างต้นยอมรับร่วมกันและสอดคล้องกัน ไม่มีข้อโต้แย้งหรือข้อกังขาใดๆแล้ว

แผนภูมิที่ 1 : การจัดแบ่งภาษาสาขาจ้วง-ต้ง

2.ระบบเสียง

ในบทความพรรณนาภาษามากของหลี่ฟางกู่ (1943) ได้พรรณนาภาษาไมไว้อย่างละเอียดแล้ว เมื่อนักวิจัยรุ่นหลังลงพื้นที่เพื่อศึกษาภาษามากอีกครั้งจึงมุ่งไปศึกษาข้อมูลในชุมชนที่ยังไม่มีข้อมูลซึ่งก็คือภาษาจาม ในหนังสือชื่อ “การวิจัยภาษามาก” ของหยางทงอิน¹ ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาจามที่บ้านไต่หยาง หมู่สองและหมู่สาม ซึ่งชาวจามถือว่าเป็นหมู่บ้านเก่าแก่และเป็นศูนย์กลางของชาวจาม ชื่อหมู่บ้านนี้ออกเสียงเป็นภาษาจามว่า

¹ 杨通银. 1996 《莫语研究》北京：中央民族大学出版社，第 24 页。

/da1 van1/ ตรงกับคำว่า “ตะวัน” ส่วนชื่อภาษาจีน “ไท่หยาง” นั้นเป็นคำที่ภาษาจีนแปลมาจากคำว่าตะวัน ข้อมูลการวิเคราะห์ระบบเสียงภาษาจามในหนังสือเล่มนี้เป็นดังนี้

2.1 พยัญชนะ ภาษาจามมีพยัญชนะ 61 เสียง แบ่งเป็น

1. เสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 34 เสียง (ในจำนวนนี้มีพยัญชนะคำยืมจากภาษาจีน 2

เสียงคือ /ts, tsh/)

2. เสียงพยัญชนะเปลี่ยนเป็นเพดาน¹ ภาษาจีนเรียกว่า 腭化声母 Èhuà shēngmǔ ได้แก่ พยัญชนะที่มีการออกเสียงฐานกรณ์ของพยัญชนะเดิมควบคู่กับเพดาน เสียงชนิดนี้คล้ายกับการออกเสียงภาษาไทย พย- สย- พยัญชนะประเภทนี้มี 10 เสียง

3. เสียงพยัญชนะเปลี่ยนเป็นริมฝีปาก ภาษาจีนเรียกว่า 唇化声母 Chúnhuà shēngmǔ

ได้แก่พยัญชนะที่มีการออกเสียงฐานกรณ์ของพยัญชนะเดิมควบคู่กับริมฝีปาก คล้ายกับพยัญชนะควบกล้ำ กว- คว- ในภาษาไทย พยัญชนะประเภทนี้มี 17 เสียง

คำอธิบายตารางเสียงพยัญชนะถัดไปนี้ ตามที่ หยางทงอัน² ได้เก็บข้อมูลภาษาโมที่บ้านลาหลัว และวิเคราะห์ระบบเสียงพบว่ามียพยัญชนะ 62 เสียง ตารางต่อจากนี้ ผู้เขียน(ข้าพเจ้า) ได้นำระบบเสียงของภาษาจามและภาษาโมมาเปรียบเทียบกัน³ โดยกำหนดรูปแบบดังนี้ ช่องที่เป็นแถบไม้ทึบสีคือภาษาจาม แถบทึบสีคือภาษาโม อักษรย่อ จ. หมายถึงภาษาจาม อักษรย่อ

¹ เสียงพยัญชนะแบบนี้ในหนังสือ “นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ : ภาษาตระกูลไท” (สุริยา: 2548, 134) เรียกว่า “เสียงรอง” (secondary articulations) เป็นลักษณะของการออกเสียงรองเสริมกับการออกเสียงหลัก เสียงที่ภาษาจีนเรียกว่าพยัญชนะชุดเปลี่ยนเป็นริมฝีปาก คือ labialization เป็นการออกเสียงแบบห่อปากไปพร้อมกัน และเสียงที่ภาษาจีนเรียกว่าพยัญชนะชุดเปลี่ยนเป็นเพดาน คือ palatalization เป็นการออกเสียงแบบยกลิ้นส่วนหน้าไปพร้อมกัน

² 杨通银. 1996 《莫语研究》北京：中央民族大学出版社，第 110 页。

³ ในตอนท้ายของบทความผู้เขียนจะได้เปรียบเทียบและชี้ให้เห็นความแตกต่างของภาษาโมและภาษาจาม แต่เพื่อที่จะได้ไม่ต้องนำระบบเสียงภาษาจามไปกล่าวซ้ำอีกครั้งในตอนท้าย จึงจะเปรียบเทียบเสียงพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ให้ได้ทราบเสียตั้งแต่ในหัวข้อนี้ ส่วนในหัวข้อภาษาถิ่นก็จะได้อธิบายสรุปประเด็นความแตกต่างของทั้งสองภาษา

ม. หมายถึงภาษาไม่ สัญลักษณ์+หมายถึงมีในภาษาไม่มีในภาษาจาม สัญลักษณ์ – หมายถึงมีในภาษาจามไม่มีในภาษาไม่ (ข้อกำหนดนี้ใช้สำหรับอธิบายพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์

จ.	ม.	จ.	ม.	จ.	ม.	จ.	ม.	จ.	ม.	จ.	ม.	จ.	ม.	จ.	ม.	จ.	ม.	จ.	ม.
p	p	ph	ph	b	b	+	ʔb	np	np	m	m	f	f	v	v	w	w		
t	t	th	th	d	d	+	ʔd	nt	nt	n	n	s	s	z	z	l	l	l	l
t	t	th	th	ɗ	ɗ	+	ʔɗ	nt	nt	n	n	e	e	j	j			j	j
ts*	ts*	tsh*	tsh*	+	z														
k	k	kh	kh	g	g			nt	nt	nt	nt								
ʔ	ʔ															h	h		
pj	pj	phj	phj	bj	bj	+	ʔbj			mj	-								
tj	tj	+	thj	dj	dj	+	ʔdj			nj	nj			zj	-	lj	lj	lj	lj
tw	tw	thw	-	dw	+	+	ʔdw			nw	-	sw	sw	zw	zw	lw	lw	jw	-
tw	tw	thw	-	+	zw					nw	-			jw	jw			jw	-
kw	kw	khw	khw	+	gw					nw	w	nw						hw	hw

คำอธิบายเสียงพยัญชนะภาษาจาม

1. มีการเปรียบเทียบของเสียงพ่นลมกับเสียงไม่พ่นลม
2. มีการเปรียบเทียบของพยัญชนะเสียงก้องกับไม่ก้อง
3. เสียงพยัญชนะ /b,d/ ออกเสียงแบบมี /ʔ/ หรือ ^{m,n}/ นำหน้า เพื่อความสะดวกจึงไม่ระบุ เนื่องจากไม่มีการเปรียบเทียบของคำที่มี /ʔb, ʔd/ กับ ^mb, ⁿd/ เสียงพยัญชนะนาสิก
4. เสียงทางสระที่เป็นพยัญชนะ แบ่งเป็นสองชุดคือ ชุดเสียงนาสิก /m, n, ŋ / และชุดเสียงกัก /-p, -t, -k/ (จะอธิบายต่อไปในเรื่องเสียงสระ)
5. เสียงที่มีคือเสียงของคำยืมภาษาจีน

สิ่งที่น่าสนใจในภาษาจาม คือ พยัญชนะนาสิกมีสี่เสียง เนื่องจากภาษาจามแบ่งเป็นเสียงนาสิกแบบเสียงก้องกับพยัญชนะนาสิกแบบเสียงไม่ก้อง เสียงนาสิกแบบเสียงก้องมีการ

ออกเสียงรองแต่ไม่ครบทุกเสียง ส่วนกลุ่มเสียงไม่ก้องไม่มีการออกเสียงคู่กับเสียงรอง **ตั้งข้อมูลต่อไปนี้** (อย่างไรก็ตามในรายการคำศัพท์ท้ายเล่มของหนังสือเล่มนี้ไม่สามารถหาคู่คำเปรียบต่างที่แท้จริงได้ครบทุกเสียง)

m	ma1 “ผัก”	ม	ma “มา”	mj	mjai4 “สนิม”		
n	na1 “หนา”	น	nom “นม”	nj	nja:u3 “ขึ้น”	nw	nwem5 “เนา”
ŋ	ŋak7 “เงย”	น	ŋa3 “น้ำมัน”			ŋw	ŋwam4 “รุ่ง”
ɲ	ɲau5 “เขย่า”	ญ	ɲa:n1 “แผล”			ɲw	ɲwa:u3 “ห่าง”

สรุปข้อเปรียบเทียบระบบเสียงพยัญชนะภาษาโมและภาษาจามในตารางข้างต้น จะเห็นว่าทั้งสองภาษามีพยัญชนะเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ ข้อบ่งชี้ความแตกต่างของพยัญชนะภาษาโมกับภาษาจามที่ชัดเจนที่สุดก็คือ ในภาษาโม การออกเสียงพยัญชนะแบบมีเสียงกักนำ /^hb, ^hd, ^hd, ^hbj, ^hdj, ^hdw/ มีการเปรียบต่างทางความหมายกับพยัญชนะ /b,d,d,bj,dj/ ยกเว้นเสียง /dw/ แต่ในภาษาจามไม่ใช้ลักษณะเปรียบเทียบที่จะทำให้คำมีความหมายต่างกัน อาจมีร่องรอยของการออกเสียงแบบมี /^h/ นำบ้าง แต่ก็พบเป็นส่วนน้อยในบางคำและบางครั้งเท่านั้น

2.2 สระ การวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์จีนเรียกเสียงสระว่า 音韵 Yīnyùn โดยที่การวิเคราะห์ระบบเสียงสระแบบจีนนั้น ส่วนที่อยู่ถัดจากพยัญชนะต้นไปนับเป็นเสียงสระทั้งหมด เช่น คำว่า tian เสียง /t/ เป็นพยัญชนะต้น เสียงสระทั้งหมดของคำนี้คือ /ian/ ในสระทั้งหมดของคำนี้ แบ่งเป็น หัวสระ ท้องสระ และหางสระ ส่วนที่ภาษาจีนเรียกว่า “เสียงสระ” นี้ ตรงกับคำศัพท์ที่นักภาษาศาสตร์ไทยใช้ว่า “ส่วนท้ายพยางค์” (syllable rime) เสียงสระแต่ละส่วนแบ่งดังนี้ เสียง /i/ เป็น**หัวสระ** (韵头 yùntóu) เสียง /a/ เป็น**ท้องสระ** (韵腹 yùnfù)

เสียง /n/ เป็นหางสระ (韵尾 yǔnwěi) ลำดับถัดไปผู้เขียนจะได้นำเสนอข้อมูลเสียงสระจาม โดยนำสระภาษาโมมาเปรียบเทียบด้วย มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 จำนวนเสียงสระในภาษาจามี 64 เสียง แบ่งเป็น

2.2.1.1 เสียงสระเดี่ยว 8 เสียง

2.2.1.2 เสียงสระประสม 11 เสียง

2.2.1.3 สระประสมกับพยัญชนะนาสิก /m, n, ŋ/ 22 เสียง

2.2.1.4 สระประสมกับพยัญชนะกัก /p, t, k/ 23 เสียง

2.2.2 จำนวนเสียงสระภาษาโมมี 75 เสียง แบ่งเป็น แบ่งเป็น

2.2.2.1 เสียงสระเดี่ยว 9 เสียง

2.2.2.2 เสียงสระประสม 11 เสียง

2.2.2.3 สระประสมกับพยัญชนะนาสิก /m, n, ŋ/ 28 เสียง

2.2.2.4 สระประสมกับพยัญชนะกัก /p, t, k/ 27 เสียง

สระเดี่ยว /สระ/	สระประสม																							
	อรรถสระ						สระอื่น						ทางสระนาสิก						ทางสระเสียงกัก					
	i	i	u	u	uu	uu	m	m	n	n	η	η	p	p	t	t	k	k						
จ.	ม.	จ.	ม.	จ.	ม.	จ.	ม.	จ.	ม.	จ.	ม.	จ.	ม.	จ.	ม.	จ.	ม.	จ.	ม.	จ.	ม.	จ.	ม.	จ.
a	a	ai	ai	au	au	au	am	am	an	an	a η	a η	ap	ap	at	at	ak	ak						
อ	อ	ai	ai	au	au		a:m	a:m	a:n	a:n	a: η	a: η	a:p	a:p	a:t	a:t	a:k	a:k						
อ	อ	ai	ai	au	au		om	om	on	on	o η	o η	op	op	ot	ot	ok	ok						
uu	uu						um	um	un	un	u η	u η	up	up	ut	ut	uk	uk						
e	e		eu	eu			em	em	en	en	e η	e η	ep	ep	et	et	ek	ek						
i	i		iu	iu			im	im	in	in	i η	i η	ip	ip	it	it	ik	ik						
							+	i:m	+	i:n	+	i: η			+	i:t	+	i:k						
u	u	ui	ui				+	u:m	un	un	u η	u η			ut	ut	uk	uk						
								+	u:n	+	u: η			+	u:t	+	u:k							
o	o	oi	oi				om	om	on	on	o η	o η	op	op	ot	ot	ok	ok						
l	l																							
η	-	+	y																					

คำอธิบายเสียงสระภาษาจาม

- สระเดี่ยวทุกเสียงเมื่อเกิดโดยลำพังจะออกเสียงยาว ไม่มีการเปรียบต่างกับสระเดี่ยวเสียงสั้น เฉพาะสระ /a/ จะมีการเปรียบต่างของเสียงสระสั้น ยาวเมื่อเกิดเป็นสระประสม และมีเพียงสระ /a/ เท่านั้นที่เกิดเป็นสระประสมกับสระ /uu/ ได้
- สระเดี่ยวทุกเสียงเกิดกับทางสระนาสิกและทางสระเสียงกักได้ครบทุกเสียงยกเว้น /u/ ไม่เกิดกับสระนาสิกและสระเสียงกักที่เกิดจากฐานกรณ์ริมฝีปากคู่ /m,p/ และสระ /uu/ ไม่เกิดกับทางสระ /m/
- เสียงสระ /uu/ ไม่นำหน้าประสมกับสระเดี่ยวอื่น สระ /o/ ประสมกับสระเดี่ยว /i/ เพียงเสียงเดียว
- สระ /ɲ/ และสระ /y/ เป็นสระของคำยืมภาษาจีน
- ทางสระที่เกิดเป็นหน่วยคำได้โดยลำพัง คือ /η/ มีคำเดียวคือคำว่า /η2/ “คุณ (สรรพนามบุรุษที่สองเอกพจน์)”

จากการนำเสนอข้อเปรียบเทียบระบบเสียงสระภาษาโม้และภาษาจามในตารางข้างต้น จะเห็นว่าทั้งสองภาษามีสระเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ ภาษาโม้มีสระที่ภาษาจามมีครบทุกเสียง นอกจากนี้ภาษาโม้ยังมีเสียงสระที่ภาษาจามไม่มี อันเป็นข้อบ่งชี้ความแตกต่างของสระภาษาโม้กับภาษาจามที่ชัดเจนที่สุดก็คือ ภาษาโม้และภาษาจามมีการเรียงตัวของสระประสมที่สระตัวหน้าออกเสียงยาว /a:/ เหมือนกัน แต่ภาษาโม้ยังมีการเรียงตัวของสระประสมที่มีสระหน้าเป็นเสียงยาวอีกสองเสียง คือ / i:, u:/ แต่ภาษาจามไม่มี เป็นเหตุให้สระในภาษาโม้มีจำนวนมากกว่าภาษาจาม

2.3 เสียงวรรณยุกต์ ตามหลักภาษาศาสตร์จีนแบ่งวรรณยุกต์เป็นสองแบบคือ วรรณยุกต์ในคำสระเปิด(ตรงกับที่ภาษาไทยเรียกว่าคำพยางค์เป็น) คือ คำที่มีสระเดี่ยว คำที่มีหางสระเป็นอັสระหรือสระเดี่ยวอื่น และคำที่มีหางสระเป็นเสียงนาสิก กับอีกประเภทหนึ่งคือ วรรณยุกต์ในคำสระปิด(ตรงกับที่ภาษาไทยเรียกว่าคำพยางค์ตาย) ได้แก่ คำที่มีหางสระเป็นเสียงกัก /p,t,k/ ซึ่งในหนังสือการวิจัยภาษามาก¹ ได้ให้ตัวอย่างคำที่มีเสียงวรรณยุกต์ต่าง ๆ กัน แต่คำศัพท์ตัวอย่างที่ให้มานั้นไม่ใช่คู่เทียบเสียง(minimal pair) กล่าวคือ เป็นคำที่มีความแตกต่างกันทั้งพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ผู้เขียน (ข้าพเจ้า) จึงได้พยายามค้นหาคำศัพท์ในภาคผนวกรายการคำศัพท์ท้ายเล่ม (หน้า 198 - 283) ที่มีพยัญชนะและสระเหมือนกัน เปรียบต่างกันเฉพาะเสียงวรรณยุกต์ เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีเสียงวรรณยุกต์เหล่านั้นจริง แต่ก็ไม่สามารถหาได้ครบทุกเสียง นอกจากนี้ เสียงวรรณยุกต์ในคำสระปิดและคำสระเปิดก็มีระดับเสียงซ้ำกันสองคู่ คือ ระดับเสียงที่ 2 ซ้ำกับระดับเสียงที่ 8 (=31) และระดับเสียงที่ 5 ซ้ำกับระดับเสียงที่ 9 (=35) เมื่อตัดเสียงที่ซ้ำกันออกแล้วก็จะพบว่า ภาษาจามมีเสียง

¹ 杨通银. 1996 《莫语研究》北京：中央民族大学出版社，第 29 页。

วรรณยุกต์ 7 เสียง ส่วนภาษาโมมีวรรณยุกต์ 10 เสียง ในจำนวนนี้ระดับเสียงที่ 2 ซ้ำกับระดับเสียงที่ 9 (=31) ระดับเสียงที่ 3 ซ้ำกับระดับเสียงที่ 8 (=323) และ ระดับเสียงที่ 5 ซ้ำกับระดับเสียงที่ 10 (=35) เมื่อตัดเสียงที่ซ้ำกันออกแล้วก็จะพบว่า ภาษาจามมีเสียงวรรณยุกต์ 7 เสียง เท่ากันกับภาษาโม ระดับเสียงวรรณยุกต์ก็ต่างกันเพียงเล็กน้อย ดังข้อมูลต่อไปนี้

ภาษา	จาม				โม			
	ลำดับ	ระดับเสียง	ตัวอย่างคำ	ความหมาย	ลำดับ	ระดับเสียง	ตัวอย่างคำ	ความหมาย
คำสระเปิด	1	11	ma l	ผัก	1	11	ka l	ผัก
	2 (=8)	31	ma2	ล้น	2(=9)	31	ma2	ล้น
	3	33	ma3	ย่า	3(=8)	323	ma3	ย่า
	4	53	ma4	ม้า	4	52	ma4	ม้า
	5(=9)	35	na5	ธนู	5(=10)	35	na5	ธนู
	6	13	mau6	หมวก	6	13	mau6	หมวก
คำสระปิด	7	55	nuk7	นอก	7	55	nuk7	นอก
	8 (=2)	35	ma:t8	ถุงเท้า	8(=3)	323	ma:t8	ถุงเท้า
	9 (=5)	31	ŋa:k9	ขี้เลื่อย	9(=2)	31	ŋa:k9	ขี้เลื่อย
					10(=5)	35	ŋat10	จอม(จุดกลางกระหม่อม)

2.5 โครงสร้างพยางค์ (C=Consonant,V=vowel) ในหนังสือชุด “ปริทรรศน์ภาษา”
 ที่ศึกษาภาษาตระกูลไทในประเทศจีนทุกเรื่อง(ดูรายชื่อในหัวข้อ 3.1 ถัดไป) นักวิชาการจีนจะวิเคราะห์ให้เสียงพยัญชนะที่คล้ายกับเสียงควบกล้ำในภาษาไทย /-ย, -ว/ เป็นเสียงที่เรียกว่า พยัญชนะเปลี่ยน(เสียงรอง) ซึ่งมีสองแบบได้แก่ พยัญชนะเปลี่ยนเป็นริมฝีปาก /-w หรือ -w/ และพยัญชนะเปลี่ยนเป็นเพดาน/-j หรือ -j/ ซึ่งจัดว่าเป็นพยัญชนะเดี่ยว /C/ ไม่ใช่พยัญชนะควบกล้ำ /CC/¹ และจากการเปรียบเทียบกับภาษาในสาขาจ้วง-ต้ง พบว่ามีเพียงสามภาษาเท่านั้นที่มี พยัญชนะควบกล้ำ /CC/ คือ ภาษาลักกะ /-l/ ภาษาเท็น /-r/ และภาษาบู้อี /hr/

¹ ในหนังสือของหยางหงฉิน หน้า 30กลับวิเคราะห์ให้เป็น /CC/ และยังวิเคราะห์ให้โครงสร้างพยางค์ประกอบด้วย T (Tone) เป็นโครงสร้างพยางค์ตำแหน่งสุดท้ายด้วย โดยวิเคราะห์ว่า พยางค์ที่เล็กที่สุดคือ /CVT/ และพยางค์ที่ใหญ่ที่สุดคือ /CCVVT/ แต่เพื่อให้สอดคล้องกับภาษาอื่น ในที่นี้จึงจะจัดว่าพยัญชนะเปลี่ยน(พยัญชนะต้นที่มีเสียงรอง) ทั้งสองแบบเป็น /C/ ส่วนเสียงวรรณยุกต์ เนื่องจากว่าภาษาตระกูลไทเป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ จึงเป็นที่เข้าใจว่าทุกพยางค์ต้องประกอบด้วยวรรณยุกต์อยู่แล้ว ในที่นี้จึงไม่ระบุโครงสร้าง T
 ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2559

เสียงสระมีสระเดียวกับสระประสม โดยวิเคราะห์ว่าสระมีหัวสระ (V) ท้องสระ (V) และหางสระ ส่วนที่เป็นหัวสระคือ /V/ ส่วนที่เป็นท้องสระคือ /V/ แต่ส่วนที่เป็นหางสระ อาจจะเป็นสระ/V/ คือ /u,i/ หรือเป็นพยัญชนะ /C/ คือ /m,n,ŋ,p,t,k/ โครงสร้างภาษา โหม่และภาษาจามไม่ต่างกัน ดังข้อมูลต่อไปนี้

โครงสร้างพยางค์	ตัวอย่างคำศัพท์		ตัวอย่างคำศัพท์	
C	มีตัวอย่างคำเพียงคำเดียว คือ /ŋ2/ “คุณ”			
C V	ma1	หมา	ma2	ลิ้น
C V C (หางสระที่เป็นพยัญชนะ)	man2	มันสัตว์	nam3	น้ำ
C V V (หางสระที่เป็นสระ)	mai4	ไม้	neu1	เยียว
สรุปโครงสร้างพยางค์ในภาษาจามและภาษาโหม่ได้เป็น /+C ±V ±V ±C/				

3. ระบบคำ

เมื่อนำคำศัพท์ภาษาจามเปรียบเทียบกับคำของภาษาสาขาจ้วง-ต้งในประเทศจีนก็จะพบว่าคำศัพท์ที่จัดว่าร่วมเชื้อสายกันอยู่ ผู้เขียนได้ตรวจสอบดูในรายการคำศัพท์โดยเปรียบเทียบกับภาษาไทยและภาษาถิ่นตระกูลไทย ก็พบว่าคำศัพท์ที่พ้องกันเช่นเดียวกัน บางคำออกเสียงเหมือนกัน บางคำก็คล้ายๆ กันแต่พอจะสันนิษฐานได้ นอกจากคำศัพท์ร่วมเชื้อสายแล้ว ยังมีคำศัพท์เฉพาะเผ่าพันธุ์ภาษาจามที่ไม่พ้องกับภาษาอื่นๆ คำศัพท์ส่วนใหญ่เป็นคำโดดพยางค์เดียวและมีคำสองพยางค์บ้างแต่ไม่มาก มีคำประสมสองพยางค์ที่เกิดจากการประสมของคำโดดและมีคำยืมจากภาษาจีนทั้งที่เป็นคำสงสัยว่าร่วมเชื้อสาย คำยืมเก่าและคำยืมใหม่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 คำโดด แบ่งได้ดังนี้

1. คำพยางค์เดียว เป็นคำหนึ่งพยางค์ที่มีความหมายในตัวเอง สามารถใช้ได้โดยอิสระ ตัวอย่างคำต่อไปนี้เทียบกับภาษาที่ใกล้เคียงกันสามแขนงคือ แขนงจ้วง-ไต ได้แก่ภาษาไตคัตมาจาก “ปริทธรศน์ภาษาไต” (Yu Cuirong, Luo Meizhen: 1979) ภาษาจ้วงคัตมาจาก “ปริทธรศน์ภาษาจ้วง” (Wei Qingwen, Tan Guosheng: 1980) ภาษาปู้อี้คัตมาจาก “ปริทธรศน์ภาษาปู้อี้” (Yu Cuirong: 1980) **แขนงต้ง-ส่วย** ได้แก่ ภาษาต้งคัตมาจาก “ปริทธรศน์ภาษาต้ง” (Liang Min: 1979) ภาษาส่วยคัตมาจาก “ปริทธรศน์ภาษาส่วย” (Zhang Junru: 1980) ภาษาเหมาหนานคัตมาจาก “ปริทธรศน์ภาษาเหมาหนาน” (Liang Min: 1980) ภาษามู่หล่าวคัตมาจาก “ปริทธรศน์ภาษามู่หล่าว” (Wang Jun, Zheng Guoqiao: 1979) ภาษาเหินคัตมาจาก “การศึกษาวิชาลัยภาษาหยางหวง” (Bo Wenzhe: 1997) ภาษาลักกะคัตมาจาก “การวิจัยภาษาลักกะ” (Lan Qingyuan: 20116) ภาษาโม้และภาษาจามคัตมาจาก “การวิจัยภาษามาก” (Yang Tongyin: 1996) และ **แขนงภาษาหลี** ได้แก่ ภาษาหลี คัตมาจาก “ปริทธรศน์ภาษาหลี” (Ouyang Jueya, Zheng Yiqing: 1979)

ตัวอย่างคำศัพท์ร่วมเชื้อสาย										
	ไทย	วัน	เดือน	ฝน	น้ำ	ไฟ	โก่	ปี	ไป	มด
จ้วง-ไต	โต	van2	dən1	fun1	nam4	fai2	kai5	pi1	pai1	mot8
	จ้วง	gon2	dtun1	fun1	nam4	fei2	kai5	pi1	pai1	mot8
	ปู่ี	gon2	dtu:n1	vtun1	zam4	vi2	kai5	pi1	pai1	mat8
ต้ง-ส่วย	ต้ง	man1	na:n1	pjon1	nam4	pui1	a:i5	nɿn ^{2*1}	pa:i1	mat8
	ส่วย	van1	njen2	fən1	nam3	vi1	qa:i5	^u be ¹	pa:i1	mat8
	เหมาหนาน	van1	njen2	fin1	nam3	vi1	ka:i5	^u be ¹	pa:i1	mat8
	มู่หล่าว	fan1	njen2	kwn1	nəm4	fi1	ci1 ^{*2}	me ¹	pa:i1	mYət8 ^{*3}
	เหิน	van ²	^u njen ¹	vun ²	ram ⁴	vi ²	ka:i ⁵	^u me ¹	pa:i1	mat ⁸
	ลักกะ	wan ²	bien ¹	fen ¹	num ⁴	pu:i ¹	kai ⁵	pei ¹	pai1	mot ⁸
	จาม	van1	nin2	vin1	nam3	vəi1	ka:i5	be1	pa:i1	mat8
หลี	หลี	van1	na:n1	fun1	nam3	fei1	khai1	pau2	hei1	put8

^{*1}จ. = 年 nián ^{*2}จ. = 鸡 jī ^{*3}จ. = 蚂蚁 mǎyǐ

*1จ. = 年 nián *2 จ. = 鸡 jī *3จ. = 蚂蚁 māyǐ

ตัวอย่างคำศัพท์เฉพาะเผ่าพันธุ์ภาษาจาม(ที่ไม่สอดคล้องกับภาษาเขมดั่ง-สุย)										
loi2	ครก		zui2	งู		si5	นั้น		nap1	มี
nui1	หิมะ		zwət7	หาง		i1	ผ้า		tui2	หิน
məm6	ปลา		bin3	เสือ		ni1	แม่น้ำ		zui6	นั่ง

2. คำสองพยางค์ แต่ละพยางค์หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของพยางค์ไม่สามารถแยกออกจากกันและมีความหมายได้โดยอิสระ ไม่ใช่ลักษณะของการเติมหน่วยเสียงหรือหน่วยคำเพื่อให้มีความหมายทางไวยากรณ์ใดๆ และไม่ใช้คำประสม คำสองพยางค์ส่วนใหญ่มักมีลักษณะเป็นการซ้ำพยัญชนะต้นเปลี่ยนสระ หรือไม่ก็ซ้ำสระเปลี่ยนพยัญชนะต้น ซึ่งจากการเปรียบเทียบกับภาษาสาขาจ้วง-ต้งที่อยู่ในประเทศจีน หรือแม้แต่กับภาษาไทยและภาษาถิ่นไทยก็พบลักษณะนี้เช่นเดียวกัน (แต่ภาษาไทยนิยมซ้ำพยัญชนะต้นมากกว่า) ส่วนคำสามพยางค์แทบไม่พบ ส่วนมากเป็นคำยืมจากภาษาจีนและคำประสม ตัวอย่างคำเช่น

ตัวอย่างคำสองพยางค์ซ้ำพยัญชนะเปลี่ยนสระ					
คำ	ความหมาย	คำ	ความหมาย	คำ	ความหมาย
vuk9 va:n2	เลอะเลือน	twəm5 twa:u1	แมงมุม	bat7 bau3	หอยทาก
lin3 la3	เกลือกกลิ้ง	nap7 nin3	หึ่งห้อย	nap1 nəu1	ยับย่น
ตัวอย่างคำสองพยางค์ซ้ำสระเปลี่ยนพยัญชนะ					
ŋo5 lo5	โง่เง่า	mak8 sak8	เสียบจัน	pəu1 ləu1	มัวเมา
ka:u1 va:u1	ค้างคาว	lai1 kha:i1	ปลิ้นปล้อน	tim1 ɲim1	อดออด

3.2 คำที่มีการเติมพยางค์อื่น มีดังนี้

3.2.1 เติมหน้า

เติมคำหน้า นำคำที่มีความหมายในตัวเองมาเติมหน้าคำอื่น เพื่อบอกความหมายให้เป็นที่ในทิศทางเดียวกัน เป็นกลุ่มก้อนหรือมีรูปร่างลักษณะอย่างเดียวกัน โดยที่ความหมายและหน้าที่

ทางไวยากรณ์ไม่เปลี่ยนไปจากเดิม

คำเดิม หน้า	ความหมาย	ตัวอย่างคำ (บรรทัดบนเป็นคำภาษาจาม บรรทัดล่างเป็นความหมาย ส่วนสัญลักษณ์ ~ คือคำที่นำมาเติม)				
/aɔ2/ “ตัว”	เติมหน้าคำเรียกชื่อสัตว์	~ pin1 ปลิง	~nun4 ยุง	~na:n6 ห่าน	~nuɔ5 หมู	~ma1 หมา
/ai3/ “คน”	เติมหน้าคำที่มีความหมายเกี่ยวกับคน อาชีพ ชาติพันธุ์	~ja:i 3 ชาวปู้ ฮ้อ	~ljak7(ลัก) (คนลัก)โจร	~pa:n4 เพื่อน	~za:ɲ2(ซาง) 1 หมอ	~sau3(เจ้า) เจ้าของ
/lak8 / “ลูก/ เด็ก”	เติมหน้าคำเรียกญาติ รุ่นหลัง คำเรียกสิ่งของที่มี ลักษณะเป็นลูก เป็นก้อน	~da1 ลูกตา	~mji1 นิ้วมือ	~tin1 นิ้วเท้า	~ba:n1 ลูกชาย	~bjik7 ลูกสาว
/la2/ “เม็ด”	เติมหน้าคำเรียกผลไม้ หรือสิ่งของที่มีลักษณะ เป็นเม็ด	~ juɔ1 กระดุม	~kam1(خم) มะระ	~kuu2 มะเขือ	~man2 มันเทศ	~na1 งา (เม็ดงา)
/pəɔ5/ /	เติมหน้าคำเรียกชื่ออวัยวะต่างๆของร่างกาย	~na3 หน้า	~tak7 หน้าอก	~dun1 ร่างกาย	~na:i6 แก้ม	
/ton2 / /	เติมหน้าคำกริยาแล้วเกิดความหมายว่า “ด้วยกัน”	~du6 มองกัน	~kap7 (กับ) ประกอบกัน	~pan1(ปัน) แบ่งกัน	~euk7 (ชก) ชกกัน	~tam3(ตำ) ตำกัน

3.2.2 เติมหลัง คำที่เติมมาข้างหลังอาจจะเป็นการซ้ำคำเดิม หรือซ้ำเพื่อเสียง หรือเสริมเป็นสร้อยคำ เมื่อเติมแล้วมีผลทำให้คำเดิมเพิ่มความหมายกว้างขึ้น เข้มข้นขึ้น ชัดเจนขึ้น ปริมาณมากขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะที่พบในภาษาตระกูลไทอื่นๆด้วยเช่นกัน ภาษาจามมีวิธีดังนี้

1. คำซ้ำเพื่อความหมาย เป็นการซ้ำคำเดิมมีผลทำให้มีความหมายแปรไปจากเดิม มีสองแบบคือ การซ้ำเพื่อบอกคุณภาพ เช่น การซ้ำคำกริยาจะมีความหมายเบาบางลง หรือ

¹ /za:ɲ2/ คำนี้ตรงกับคำว่า “ซาง” ในภาษาไทย แต่ในภาษาจามใช้เป็นคำเรียก “หมอที่รักษาคันไข้” ขณะเดียวกันคำนี้ยังหมายถึงคนที่มีความชำนาญในกิจการต่างๆ เหมือนกับที่ภาษาไทยเรียก หมอลำ หมอยา หมอผี หมอเพลง สามารถสร้างคำเรียกอาชีพอื่นได้อีก เช่น /ai3 za:ɲ6 ɲan2/ อ้าย ซาง เงิน “ซางเงิน” / ai3 za:ɲ6 mai4/ อ้าย ซาง ไม้ “ซางไม้” /ai3 za:ɲ6 jit7/ อ้าย ซาง เหล็ก “ซางเหล็ก” เป็นต้น

ลองทำกริยานั้น การซ้ำคำคุณศัพท์จะมีความหมายเข้มข้นขึ้นหรือชัดเจนขึ้น อีกแบบหนึ่งคือ การซ้ำเพื่อบอกปริมาณ เป็นการซ้ำคำนาม คำลักษณนาม คำบอกเวลา คำเสียนเสียง เมื่อซ้ำแล้วจะทำให้ปริมาณมากขึ้นอีกเท่าหนึ่ง หรือความหมายว่า “ทุก”

	คำ	คำเดิม	ความหมาย	คำใหม่	ความหมาย
การซ้ำเพื่อบอก คุณภาพ	กริยา	sa:m3	เดิน	sa:m3 sa:m3	เดินเล่นๆ
	กริยา	kau5	ดู	kau5 kau5	ลองๆดู
	คุณศัพท์	ma:n1	ซ้ำ	ma:n1 ma:n1	ซ้ำๆ
การซ้ำเพื่อบอก ปริมาณ	นาม	van1	วัน	van1 van1	ทุกวัน
	นาม	be1	ปี	be1 be1	ทุกปี
	ลักษณนาม	ai3	คน	ai3 ai3	ทุกคน
	คำเสียนเสียง	ŋau4	เสียงหมาเห่า	ŋau4 ŋau4	โฮ้งๆ
		ze2	เสียงน้ำไหล	ze2 ze2	ซ่าๆ

2. การซ้ำเพื่อเสียง เมื่อซ้ำแล้วมีเสียงคล้องจองกัน ส่วนที่ซ้ำจะมี

พยัญชนะหรือสระคล้องจองกัน ทำให้คำเดิมเกิดมีภาพพจน์ที่ชัดเจนขึ้น หรือเป็นการกระทำที่ซ้ำแล้วซ้ำอีก ส่วนมากมักซ้ำเป็นสี่พยางค์ รูปแบบ AABB / ABAC ลักษณะที่น่าสนใจของรูปแบบ ABAC ก็คือ ตำแหน่ง A เป็นคำที่แสดงความหมายหลัก ส่วนตำแหน่ง B และ C เป็นพยางค์ที่ไม่มีความหมาย แต่สร้างขึ้นเป็นพยางค์ซ้ำพยัญชนะต้นกันโดยที่ B เป็นพยางค์เป็นส่วน C เป็นพยางค์ตาย ตัวอย่างคำเช่น

	คำเดิม	ความหมาย	คำใหม่	ความหมาย
AABB	pa:i1 ma1	ไป มา	pa:i1 pa:i1 ma1 ma1	ไปๆ มาๆ
	sa5 lui5	ขึ้น ลง	sa5 sa5 lui5 lui5	ขึ้นๆ ลงๆ
ABAC	kau2	เว้า	kau2 ŋa1 kau2 ŋak7	คดเคี้ยวคดโค้ง
	jak7	เปียก	jak7 mja1 jak7 mjet9	เปียกชื้นเปียกแฉะ

3. การเติมพยางค์เสริมส้อย พยางค์ที่เติมเข้ามานี้เป็นการนำคำ

พยางค์เดียวที่สร้างขึ้นโดยการซ้ำพยัญชนะหรือสระของคำหลัก แล้วมาเติมไว้ข้างท้าย ส่งผลให้ความหมายของคำหลักเกิดภาพพจน์ชัดเจนขึ้น ส่วนมากเป็นคำคุณศัพท์ ตัวอย่างคำเช่น

คำเดิม	ความหมาย	คำเติมท้าย	เทียบความหมาย
ba:ŋ1	บาง	ba:ŋ1 bit7	บางเฉียบ
vunŋ1	สูง	vunŋ1 vit9	สูงลิบ
na1	หนา	na1 nok9	หนาเตอะ
nam1	ดำ	nam1 na:t9	ดำปี้
jəu1	เขียว	jəu1 jwau2	เขียวปัด

3.3 คำประสม¹ คือการนำคำโดดที่มีความหมายในตัวเองมาประสมกัน แล้วเกิดเป็นคำที่มีความหมายที่ใกล้เคียงกับคำเดิม หรือเกิดความหมายใหม่ มีวิธีดังนี้ **1.แบบรวมคำ** คือการนำคำโดดสองคำที่มีความหมายในตัวเองมาประสมกัน เมื่อประสมกันแล้วคำทั้งสองต่างแสดงความหมายเท่าๆกัน ความหมายใหม่ที่เกิดขึ้นใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้องกับคำเดิมทั้งสองคำ **2.แบบขยายความ** คือการนำคำสองคำมาเรียงต่อกัน คำหน้าทำหน้าที่บอกความหมายหลัก คำหลังทำหน้าที่บอกชื่อเฉพาะ หรือขยายความหมายของคำหน้าให้ชัดเจนขึ้น **3. แบบกริยากรรม** คือ คำประสมที่คำหน้าเป็นคำกริยาและคำที่ตามมาเป็นกรรมที่รับการกระทำของกริยาข้างหน้านั้น เมื่อประสมแล้วเกิดเป็นความหมายใหม่ที่แปรมาจากความหมายเดิมของคำทั้งสอง **4.แบบประธานภาคแสดง** คือ คำประสมที่คำหน้าทำหน้าที่เป็นประธาน คำที่ตามมา

¹ วิเคราะห์แบบนี้เป็นการวิเคราะห์รูปแบบการประสมคำในภาษาจีน โดยใช้เกณฑ์การเรียงลำดับคำและหน้าที่ของคำในแต่ละตำแหน่ง แบ่งเป็น 1.联合式(Liánhé shì)หมายถึง แบบรวมคำ 2.修饰式(Xiūshì shì) หมายถึงแบบขยายความ 3.动宾式(Dòng bīng shì)หมายถึงแบบกริยากรรม 4.主谓式(Zhǔ wèi shì) หมายถึง แบบประธานภาคแสดง และ 5.补充式(Bǔchōng shì) หมายถึง แบบเสริมความ

เป็นภาคแสดงบอกลักษณะหรือการกระทำของประธานข้างหน้านั้น **5. แบบเสริมความ** คือ คำประสมที่คำข้างหน้าเป็นคำที่แสดงความหมายหลักส่วนคำที่ตามมาทำหน้าที่เสริมความหมายของคำข้างหน้าให้ชัดเจนขึ้นแต่ไม่ใช้การขยายความ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำประสม	ตัวอย่างคำ				
แบบรวมคำ	tin1mji1 ตีนมือ “ฝีมือ”	va:i5nuŋ4 พี่น้อง “พี่น้อง”	dai6te1 ขายซื้อ “ค้าขาย”	na1nan1 หนาดัง(จุก) “ของขวัญ”	pəu4nei4 พ่อแม่ “พ่อแม่”
แบบขยายความ	əu3sa:n1 ข้าวสาร “ข้าวสาร”	juŋ5məu5 ยุ่งหมู “เล้าหมู”	nam3pja:u1 น้ำพุ “น้ำพุ”	ka:n1set7 คันเบ็ด “คันเบ็ด”	toŋ2ja:u3 โต๊ะเหล้า “งานเลี้ยง”
แบบกริยากรรม	tjat8 pa5 ล่าหน้าผา “ล่าสัตว์”	la:ŋ5 to2 ปล่อยวัว “เลี้ยงปศุสัตว์”	du1 na3 ดูหน้า “พบกัน”	əəu3 na3 อยหน้า “ขายหน้า”	ik7 loŋ2 ทิวทอง “ทิว”
แบบประธาน และ ภาคแสดง	dai1 thun5 ตาหนูน “ชั่วคราว”	ai3 son1 คนสอน “ครู”	ai3 ta:i1 hoŋ2 คนตายโง่ “นายพราน”	ka1 deŋ3 ขาเจ็บ “ขาเป๋”	taidak7 หูหนวก “หูหนวก”
แบบเสริมความ	toi5 dai3 จำได้ “จำได้”	ta:u5ma1 กลับมา “กลับมา”	dai3du6 ได้ดู “มองเห็น”	ŋəu1ha:u2 เหม็นคาว “คาว”	dai3ta:ŋ3 ได้เล่า “เล่าว่า”

3.4 คำยืมจากภาษาจีน ภาษาของชนกลุ่มน้อยในประเทศจีนโดยเฉพาะในพื้นที่จีนตอนใต้ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆรวมกันอยู่หนาแน่น แม้ว่าจะแบ่งเป็นแต่ละภาษาแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์อย่างชัดเจน แต่ก็มีกำสัผสมผสานภาษาทั้งระหว่างภาษาต่างตระกูลและภายในตระกูลเดียวกันมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการที่อยู่ภายใต้การปกครองของชาวจีน ก็ย่อมได้รับอิทธิพลจากภาษาจีนจำนวนมากเช่นเดียวกัน การสัมผัสภาษากับภาษาจีนนั้นพิจารณาจากประวัติศาสตร์แล้วแบ่งได้เป็น 1. การปฏิสัมพันธ์กับภาษาจีนยุคโบราณ (ยุคก่อนประวัติศาสตร์ และยุคกลางประวัติศาสตร์) 2. การปฏิสัมพันธ์กับภาษาจีนยุคใกล้ประวัติศาสตร์ (คือภาษาจีนถิ่น) และ 3. การปฏิสัมพันธ์กับภาษาจีนยุคปัจจุบัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การปฏิสัมพันธ์กับภาษาจีนยุคโบราณ¹ ในแวดวงนักวิชาการชาวจีนตัดสินว่า

คำศัพท์ในภาษาของชนกลุ่มน้อยที่พ้องกันกับภาษาจีนนั้น เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนทั้งนั้น โดยจัดว่าเป็นคำศัพท์ที่ยืมมาจากชาวฮั่นตั้งแต่อดีตเรียกว่า “คำยืมเก่า” เป็นคำศัพท์ภาษาจีนยุคกลางประวัติศาสตร์ แต่เนื่องจากคำศัพท์ส่วนหนึ่งสามารถสืบสาวขึ้นไปถึงภาษาจีนยุคโบราณได้ ในแวดวงนักวิชาการที่ศึกษาภาษาไท-จีน จึงมีความเห็นว่าเป็นคำศัพท์ที่ภาษาจีนกับภาษาตระกูลไทใช้ร่วมกันในอดีตไม่ใช่คำยืม คำศัพท์กลุ่มนี้ส่วนมากเป็นคำโดดหนึ่งพยางค์สามารถหาคู่คำภาษาจีนกับคำที่พ้องกันในภาษาอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับตระกูลไทได้และยังสอดคล้องกับเสียงภาษาจีนโบราณด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้ (รายการคำศัพท์นี้คัดมาจากหนังสือปริพจน์ภาษาต่างๆ ดังที่ได้ชี้แจงรายชื่ออ้างอิงไว้ในหัวข้อ 3.1)

จ้วง - ไต	ไทย	คำ (ทอง)	ที (ดิน)	เงิน	ไฟ	ถอย	ถ่าน	กระต่าย (แมว)	แมว
ไต		xam2	ti6	ŋən2	fai2	thoi1	tha:n5	ka1 tai5	meu2
จ้วง		kim1	ti6	ŋən2	fei2	thoi5	tha:n5	tho5	meu2
ปู้ฮื		teim1	zi6	ŋən2	vi2	tui1	tan5	mau3	miau5
ต้ง-ส่วย	ต้ง	ɛəm1	ti6	ŋən2	pui1	thoi5+	tha:n5	ko5	meu4
	ส่วย	tum1	ti6	ŋən3	vi1	*du7	tha:n5	thu1	meu4
	มูหลาว	cəm1	ti6	ŋən2	fi1	thoi5	tha:n5	thu5	mja:u4
	ชนกชน	cim1	ti6	ŋən2	vi1	tho:i5	tha:n5	tho5	meu4
	เหิน	tɪm ¹	te ³	ŋən ²	vi ²	thui ⁵	tha:n ⁵	kha ¹ raŋ ⁶	*ŋeu ³
	ลักกะ	tsem ¹	la:i ⁶	ŋən ²	pu:i ¹	thuoi ⁵	tha:n ⁵	tou ⁵	mɛ:u ⁴
	ไม้ม	tɪm ¹	da:i5	ŋən2	vəi1	sok7	tha:n ⁵	thəu5	meu4
	จาม	tɪm ¹	da:i5	ŋən2	vəi1	suk7	tha:n ⁵	thəu5	ŋən1
หลี่	หลี่	kim3	ti:ʔ8	kan1	fei1	thui3	tsau1	thua3	mi:u2

¹ การแบ่งประวัติศาสตร์เสียงภาษาจีนโบราณมีสองยุคคือ ภาษาจีนโบราณยุคก่อนประวัติศาสตร์ (หมายถึงช่วงเวลานับตั้งแต่ 1046 - 256 ปีก่อนคริสตกาล) ภาษาจีนยุคกลางประวัติศาสตร์(หมายถึงช่วงเวลา ค.ศ. 420 - 927)

จีน	กลาง	金 jīn ¹	地 dì	银 yín	火 huǒ ²	退 tuì	炭 tàn	兔 tù	猫 māo
	จ.โบ.	krim	dis	ngrin	huax	thois	thans	thos	mriëu

2. การปฏิสัมพันธ์กับภาษาจีนยุคใกล้ประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ของอำเภอลี่โป

ปรากฏในบันทึกที่เขียนในสมัยชิงเรื่อง “พงศาวดารอำเภอลี่โป-- ประวัติศาสตร์” (荔波县志 稿卷—沿革 Libō xiànzhi gǎo juǎn—yángé) สรุปความได้ว่า “อำเภอลี่โปอยู่ภายใต้ อาณัติการปกครองของราชสำนักชิง (ค.ศ. 960–1279) ในยุคราชวงศ์หยวนและหมิงอยู่ ภายใต้เขตปกครองมณฑลกว่างซี จนถึงสมัยจักรพรรดิยงเจิ้งแห่งราชวงศ์ชิง (1732) จึง เปลี่ยนไปอยู่ภายใต้การปกครองของเขตมณฑลกุ้ยโจว” หมู่บ้านศูนย์กลางของชาวมาเก๋อย่าง บ้านฟางซุนอยู่ห่างจากเขตการปกครองของทางราชการของราชสำนักจีนและชุมชนชาวฮั่น เพียง 40 เมตร การแลกเปลี่ยนสินค้า วิทยาการ สิ่งของเครื่องใช้ วัฒนธรรม ทำให้ชาวมาเก๋มี ปฏิสัมพันธ์กับชาวฮั่นมาโดยตลอด ภาษาจีนยุคใกล้ประวัติศาสตร์ก็ได้ถ่ายทอดสู่ภาษามากในยุคนี้อีกะลอกหนึ่ง ตัวอย่างคำต่อไปนี้

ไทย	ดอกไม้	จิ้ง	ร้อย	ทะเล	ป่วย	แซ่	จดหมาย	ตะปู	กระเบื้อง
จาม	hwa1	lwa2	pek9	hai3	piŋ6	siŋ5	sin5	tiŋ5	ŋwa4
จีน	花 huā	锣 luó	百 bǎi	海 hǎi	病 bìng	姓 xìng	信 xìn	钉 dīng	瓦 wǎ

3. การปฏิสัมพันธ์กับภาษาจีนยุคปัจจุบัน ภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม ค.ศ.1949

เป็นต้นมา รัฐบาลจีนปกครองและดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศอย่างทั่วถึง ชนกลุ่มน้อยได้รับการศึกษาในฐานะพลเมืองของรัฐบาลจีน ตลอดจนการสื่อสารมวลชนที่ทั่วถึง

¹ ภาษาจีนโบราณออกเสียงว่า [krim] ภาษาจีนถิ่นกว่างโจว [kam1] ภาษาถิ่นหมิ่นหนาน [gim1] ภาษาถิ่นแคะ [gim1] ข้อมูลนี้ สืบค้นจากเว็บไซต์ชื่อ 汉语方言发音字典 Hànyǔ fāngyán fāyīn zìdiǎn “พจนานุกรมเสียงภาษาถิ่นจีน” เสียงภาษาจีนโบราณนี้คือข้อมูลการบันทึกในเอกสารที่ชื่อ “กว่างยวีน”(广韵)

² ภาษาจีนถิ่นทางตอนใต้บางสำเนียงออกเสียง /h/ เป็น /f/ คำว่าไฟที่ภาษาจีนกลางออกเสียงเป็น ว่า /huǒ/ ภาษาถิ่นกว่างโจวออกเสียงว่า /fo2/ ภาษาจีนแคะออกเสียงว่า /fo3/ ซึ่งตรงกับเสียง /f,v,p/ ในภาษาสาขาจ้วง-ไต

ทำให้คำศัพท์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง การศึกษา วิทยาการสมัยใหม่ต่างๆ หลั่งไหลเข้าสู่ภาษาของชนกลุ่มน้อยเป็นจำนวนมากและต่อเนื่อง ภาษาจามยืมคำศัพท์ประเภทนี้มาจากภาษาจีนถิ่น หรือไม่กี่ยืมภาษาจีนกลางโดยตรง ดังนี้

คำภาษาจีน	คำอ่านพินอิน	คำภาษาจาม	ความหมาย
电	diàn	tjen2	ไฟฟ้า
国	guó	kwə2	ประเทศ
小学	xiǎoxué	ea:u45 eo2	ประถม
中央	zhōngyāng	tsuŋ3 ja:ŋ3	ส่วนกลาง
法律	fǎlǜ	fa2 lji2	กฎหมาย

4. ระบบไวยากรณ์ ภาษาจามเป็นภาษาคำโดดเช่นเดียวกับภาษาตระกูลไท คำแต่ละคำมีความหมายในตัวเองและใช้ได้โดยอิสระ ไม่มีการเติมหน่วยเสียงหรือหน่วยคาลงในคำเพื่อให้คำเปลี่ยนแปลงหน้าที่หรือลักษณะทางไวยากรณ์ รูปแบบการเรียงประโยคเป็นการนำคำมาเรียงต่อกันตามลำดับและโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่กำหนด ในหัวข้อนี้จะอธิบายรูปแบบไวยากรณ์ที่สำคัญๆ ดังนี้

4.1 โครงสร้างประโยคความเดียวพื้นฐาน คือ [ประธาน + กริยา + กรรม] ตัวอย่างประโยค

to2ma1tam3to2meu4 หมาขย้าแมว	หมาขย้าแมว	ta2 hai2 twai1 ja5 ควายไถนา	ควายไถนา
əu2cin1əu3man1cin1tai5ka:i5 ฉั่นกินข้าว มั่นกินไข่ไก่	ฉั่นกินข้าว เขากินไข่ไก่	man1pa:i1ja:an1 มันไปเรือน	เขาไปบ้าน

4.2 มีการใช้คำลักษณนาม ภาษาจามมีการใช้คำลักษณนามเหมือนอย่างภาษาตระกูลไททั่วไป คือ คำนามแต่ละคำมีคำลักษณนามเฉพาะของตนเองเป็นคู่ๆกันไป แต่รูปแบบการ

เรียงลำดับคำมีทั้งที่เหมือนภาษาตระกูลไท และเหมือนภาษาจีน แบ่งเป็นสองประเภท คือ
ลักษณะนามสำหรับคำนาม และลักษณะนามสำหรับคำกริยา มีรูปแบบดังนี้

1. คำลักษณะนามของคำนาม มีสองรูปแบบ แบ่งเป็น ลักษณะนามของเลขหนึ่ง /deu1/
รูปแบบคือ [นาม + ลักษณะนาม + ตัวเลข] ส่วนเลขอื่นใช้รูปแบบเหมือนภาษาจีนคือ [ตัวเลข
+ ลักษณะนาม + นาม] ตัวอย่างประโยคเช่น

	ตัวอย่างประโยค	ความหมาย		ตัวอย่างประโยค	ความหมาย
เลข 1	ma4 to2 deu1 ม้าตัวเดียว	ม้าตัวเดียว		hoŋ5 ja:n1 deu1 ห้องเรือนเดียว	ห้องห้องเดียว
เลขอื่น	sa:m1 to2 ɲuŋ4 สามตัวยุง	ยุงสามตัว		ɲu4 ɣuɔp9 əu3 ห้ากอบข้าว	ข้าวห้ากอบ (ใช้อุ้งมือสองข้างกอบ)

2. คำลักษณะนามของคำกริยา มีรูปแบบเหมือนกับคำลักษณะนามของคำนาม คือ
แบ่งเป็น ลักษณะนามของเลขหนึ่ง /deu1/ รูปแบบคือ [กริยา + ลักษณะนาม + ตัวเลข] ส่วน
เลขอื่นใช้รูปแบบ [กริยา + ตัวเลข + ลักษณะนาม] ตัวอย่างประโยคเช่น

	ตัวอย่างประโยค	ความหมาย		ตัวอย่างประโยค	ความหมาย
เลข 1	tok8 pjap8 deu1 อ่านรอบเดียว	อ่านรอบเดียว		pa:i1 ta:u5 deu1 ไปเที่ยวเดียว	ไปเที่ยวเดียว
เลขอื่น	ma1sa:m1ta:u5 มาสามเที่ยว	มาสามเที่ยว		phek9mji1əɔp8jaŋ5 ปรบมือสิบครึ่ง	ปรบมือสิบครึ่ง

4.3 รูปแบบการใช้คำบ่งชี้ คำสรรพนามประเภทบ่งชี้ข้อกระยะในภาษาจามมีสองคำ
เพื่อบ่งชี้

สองระยะ คือ คำบ่งชี้ระยะใกล้ /na:i6/ “นี่ นี่” และคำบ่งชี้ระยะไกล /si5/ “โน่น นั่น” ตำแหน่งของคำบ่งชี้มีสองรูปแบบ กรณีบ่งชี้คำนามจะวางคำบ่งชี้ไว้ต่อจากส่วนที่ต้องการบ่งชี้ โครงสร้างคือ [นาม + คำบ่งชี้] กรณีบ่งชี้ คำกริยา จะวางคำบ่งชี้ไว้หน้าคำกริยา โครงสร้างคือ [คำบ่งชี้ + กริยา] และเมื่อคำนามปรากฏร่วมกับคำลักษณนามและคำบ่งชี้ สามารถละคำนาม หรือคำลักษณนามอย่างใดอย่างหนึ่งได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ระยะ	ตัวอย่างประโยค			
	บ่งชี้คำนาม		บ่งชี้กริยา	
ระยะใกล้ /na:i6/	ea:u3to2na:i6 เหล่าวุ้นนี้	“วุ้นนี้”	thaŋ5na:i6vi4 ทางนี้ทำ	“ทำแบบนี้”
ระยะไกล /si5/	poŋ3ŋwei6si5 ฝูงห้วยนั้น	“ผลไม้เหล่านั้น”	thaŋ5si5cin1 ทางนั้นกิน	“กินแบบนั้น”

4.4 ปุจฉาสรพนาม คำปุจฉาสรพนามที่ถามหาตำแหน่ง ถามหาบุคคล ถามหาสิ่งของ

ถามหาการกระทำ จะวางคำแสดงคำถามไว้ในตำแหน่งท้ายสุด

ถามหา ตำแหน่ง	ŋ2pa:i1hwən5ŋau1 คุณไปไหน	คุณไปไหน	əu2 pa:i1 hwən5 si5 ฉันไปที่นั่น	ฉันไปที่นั่น
ถามหา บุคคล	ai3na:i6sɿ1ai3ŋau1 คนนี้เป็นคนไหน	คนนี้เป็นใคร	ai3na:i6sɿ1ai3son1 คนนี้เป็นคนสอน	คนนั้นเป็นครู
ถามหา สิ่งของ	pən1le1ŋau1 เล่มหนังสือไหน	หนังสือเล่มไหน	pən1le1si5 เล่มหนังสือนั้น	หนังสือเล่มนั้น
ถามหา การกระทำ	ŋ2cin4thaŋ5ŋau1 คุณคิดทางไหน	คุณคิดอย่างไร	əu2cin4thaŋ5na:i6 ฉันคิดแบบนี้	ฉันคิดอย่างนี้
ถามหา จำนวน	naŋ1li3ja:i1 มีกี่เท่าไร	มีเท่าไร	əu2naŋ1ea:u3na:6 ฉันมีเหล่านี	ฉันมีเท่านี้

4.5 การขยายความ การขยายความในที่นี้คือการวางตำแหน่งของคำหลักที่ถูกขยาย และตำแหน่งของคำที่ทำหน้าที่ขยายคำอื่น ภาษาจามมีวิธีการขยายคำโดยการวางส่วนขยาย ต่อจากส่วนที่ถูกขยาย คือ [คำหลัก + คำขยาย] ดังนี้

1. การขยายคำนาม คำคุณศัพท์ที่ทำหน้าที่ขยายคำนาม วางไว้หลังคำนามที่ต้องการขยาย ตัวอย่างเช่น

nam3that7 น้ำเต๋อด	น้ำร้อน		luk7 nam1 เสื้อดำ
pu1vuŋ1 ภูเขา	ภูเขาสูง		ja:n1mai5 เรือนใหม่

2. การขยายคำกริยา คำวิเศษณ์ที่ใช้ขยายคำกริยาเพื่อบอกความถี่ ระดับ ความเข้มข้น วางไว้หลังคำกริยาที่ต้องการขยาย ตัวอย่างคำเช่น

vi4da:i1 ทำดี	ทำได้ดี		vi4zju5 ทำเร็ว	ทำได้เร็ว
ja:i3zju5han5 ใหญ่เร็วมาก	โตเร็วมาก		cin1ciu3 กินน้อย	กินน้อย

3. การขยายคำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ที่ใช้ขยายคำคุณศัพท์เพื่อบอกระดับความเข้มข้นคุณภาพ ปริมาณ มีสองรูปแบบคือ ใช้คำภาษาจาม /han5/ “มาก” วางไว้หลังคำคุณศัพท์ [คุณศัพท์+han5] และอีกแบบหนึ่งคือยืมคำและรูปแบบทางไวยากรณ์จากภาษาจีนมาใช้ คือคำว่า 很 hěn โดยวางไว้หน้าคำคุณศัพท์ตามแบบไวยากรณ์จีน คือ [hən4+คุณศัพท์] ตัวอย่างคำเช่น

คำที่ใช้		ตัวอย่างประโยค			
คำและไวยากรณ์ภาษาจาม	han5	nam1han5 ด้ามัก	ด้ามัก	səm3han5 ส้มมาก	เปรี้ยวมาก
ยืมคำและไวยากรณ์ภาษาจีน	hən4	hən4nam1 มากด้ามัก	ด้ามัก	hən4səm3 มากส้ม	เปรี้ยวมาก

4.6 การแสดงความเป็นเจ้าของ รูปประโยคของการแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาจามพบว่ามีการสร้างอย่างภาษาตระกูลไท คือ [+ส่วนที่ถูกเป็นเจ้าของ (A) $\pm$ /ta2/+ เจ้าของ (B)] กรณีที่มีส่วน (A) และ (B) เกิดขึ้นพร้อมกัน คำว่า /ta2/ “ของ” สามารถละได้ แต่หากไม่มีส่วน (A) จะไม่สามารถละ /ta2/ ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ปั้งชี้	+A	$\pm$ / ta2/	+B	ความหมาย
na:i6 (นี่)	pəu4 (พ่อ)	ta2	man1 (มัน)	นี่พ่อของเขา
na:i6 (นี่)	pəu4 (พ่อ)		man1	นี่พ่อเขา
		ta2	man1	ของเขา

ในเรื่องการแสดงความเป็นเจ้าของนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทอื่นๆ ที่อยู่ในประเทศจีนทุกภาษา (ยกเว้นภาษาหาลี่) พบว่ามีการยืมคำแสดงความเป็นเจ้าของจากภาษาจีนมาใช้ อย่างชัดเจน คือคำว่า 的 de บ้างยืมทั้งคำและไวยากรณ์ [เจ้าของ + “de ของ” + ส่วนที่ถูกเป็นเจ้าของ] บ้างยืมเฉพาะคำแต่ไวยากรณ์เป็นแบบภาษาไทคือ [ส่วนที่ถูกเป็นเจ้าของ+ “de ของ” + เจ้าของ] ในบางภาษามีรูปแบบคำแสดงความเป็นเจ้าของแบบภาษาจีนและแบบภาษาดั้งเดิมของตนเองใช้ควบคู่กันไป สำหรับภาษาจามจะเห็นว่าใช้คำแสดงความเป็นเจ้าของภาษาจีน แต่โครงสร้างไวยากรณ์ของการแสดงความเป็นเจ้าของเป็นแบบภาษาไท

ประโยคเปรียบเทียบ รูปประโยคเปรียบเทียบในภาษาจามพบว่ามีสาม

แบบ แบ่งเป็น แบบที่เหมือนกับภาษาตระกูลไทหนึ่งแบบ แบบที่เหมือนกับภาษาจีนหนึ่งแบบ และรูปแบบสงสัยหนึ่งแบบ

1. แบบภาษาตระกูลไทคือ [A+คุณศัพท์+/ta6“กว่า”/ +B] ดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

pəu4 te5 ta6 noi4 พ่อแก่กว่าแม่	พ่อแก่กว่าแม่
pəu4 te5 ta6 noi4 sa:m1 be1 พ่อแก่กว่าแม่สามปี	พ่อแก่กว่าแม่สามปี

2. แบบภาษาจีน คือ ยืมคำแสดงความหมายเปรียบเทียบภาษาจีน ว่า /pi3/ “กว่า” เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนคำว่า 比 bǐ รูปแบบไวยากรณ์ก็เหมือนกับภาษาจีน คือ [A + /pi3/ + B + คุณศัพท์] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

pəu4pi3 nɔi4 tɛ5 พอกว่าแม่	พอกว่าแม่
pəu4 pi3 nɔi4 tɛ5sa:m1be1 พอกว่าแม่สามปี	พอกว่าแม่สามปี

3. แบบสงสัย ที่เรียกว่าแบบสงสัยเป็นเพราะว่า สงสัยว่าอาจจะเป็นรูปแบบภาษาจีน [A + คุณศัพท์ + B ± จำนวนหรือปริมาณ] หรืออาจเป็นรูปแบบภาษาไทยแล้วละคำแสดงความหมายเปรียบเทียบ /ta6/ “กว่า” โครงสร้างประโยคนี้คือ [A + คุณศัพท์ (±กว่า) + B ± จำนวนหรือปริมาณ] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รูปแบบภาษาจีน	pəu4tɛ5nɔi4sa:m1be1 พอกว่าแม่สามปี	พอกว่าแม่
รูปแบบภาษาไทย ละคำว่า “กว่า”	pəu4tɛ5(ta6) nɔi4sa:m1be1 พอก (กว่า) แม่สามปี	พอกว่าแม่สามปี

4.7 การบอกตำแหน่ง โครงสร้างของคำบอกตำแหน่ง เช่น บน ล่าง หน้า หลัง ซ้าย ขวา คำเหล่านี้จะวางไว้หน้าคำนามหรือสรรพนามเหมือนภาษาไทยอื่นๆ รูปแบบคือ [คำบุพบท + คำบอกตำแหน่ง + คำนาม/สรรพนาม] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

to2nok8ŋa:u6əu1mai4 ต้นกเนบนต้นไม้	นกอยู่บนต้นไม้
ai3tɛ:m1ŋa:u6a:u3ma:n3da1van1 อ้ายจามเนาในบ้านตะวัน	คนจามอยู่ในบ้านตะวัน

4.9 กริยาที่มีกรรมคู่ คือ คำกริยาที่ต้องการกรรมมารับสองคำ จากข้อมูลพบว่าภาษาจามมีสองรูปแบบคือรูปแบบอย่างภาษาจีน [กริยา + กรรมรอง (คน) + กรรมตรง (สิ่งของ)] และรูปแบบอย่างภาษาไทย [กริยา + กรรมตรง (สิ่งของ) + กรรมรอง (คน)] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รูปแบบอย่างภาษาจีน	อ๒2ha:i1man1je1 ฉันให้เขาหนังสือ	ฉันให้หนังสือเขา
รูปแบบอย่างภาษาไทย	อ๒2ha:i1je1อ5 man1 ฉันให้หนังสือแก่เขา	ฉันให้หนังสือแก่เขา
	อ๒2 ha:i1je1man1 ฉันให้หนังสือเขา	ฉันให้หนังสือเขา

5.ภาษาถิ่น

ดังที่ได้อธิบายในตอนต้น และได้เปรียบเทียบให้เห็นระบบเสียงพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ของภาษาจามและภาษาไม่ว่าจะเห็นว่า ภาษาทั้งสองใกล้เคียงกันมาก เดิมทีเชื่อกันว่าเป็นสองภาษา แต่ปัจจุบันนักภาษาศาสตร์จีนเห็นพ้องกันว่าเป็นภาษาเดียวกัน แต่เหตุที่ชาวไม้มีน้อยกว่าชาวจามจึงใช้ชื่อไม (มาก) เป็นตัวแทน สถานการณ์การใช้ภาษาของทั้งสองถิ่นก็คือ ชาวจามพูดภาษาไมได้ ขณะที่ชาวไมก็สามารถใช้ภาษาไมสื่อสารกับชาวจามเข้าใจกันได้ เนื่องจากความแตกต่างของทั้งสองภาษาเกิดในระดับเสียงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ความแตกต่างที่ว่านี้ไม่ได้เป็นระบบ เพราะเกิดขึ้นบางเสียงและบางคำเท่านั้น ส่วนในระดับคำและไวยากรณ์ก็มีข้อแตกต่างกันไม่มาก เมื่อนำคำศัพท์ภาษามากและภาษาจามเปรียบเทียบกับภาษาสมาชิกในสาขาจ้วง-ต้งก็พบว่า มีคำศัพท์ร่วมเชื้อสายกัน 85.10% ขณะที่คำศัพท์ร่วมเชื้อสายของภาษาไมและภาษาจามมี 82.71% ข้อแตกต่างของภาษาถิ่นทั้งสองสรุปรายละเอียดได้ดังนี้ (C=Consonant, V=Vowel, T=Tone, W=Word)

ลักษณะเปรียบเทียบ /จาม-ไม่/		ตัวอย่างคำศัพท์ ¹		
		จาม	ไม่	ความหมาย
คู่เสียงปฏิกภาค /b, m -ʔb, ʔm/ (แต่ไม่เป็นระบบที่แน่นอน เนื่องจากพบลักษณะปฏิกภาคเพียงบางคำ แต่บางคำก็เป็นเสียงเดียวกัน)	คู่เสียงปฏิกภาค /d - ʔd/	be5	ʔbe5	ซ้อน
		be1	be1	ปี
		mən1	ʔbən1	วัน
		ma:n3	ʔba:n3	บ้าน (หมู่บ้าน)
	คู่เสียงปฏิกภาค /j - z/	ja:n1	za:n1	เรือน
	คู่เสียงปฏิกภาค /c - s /	cin1	si:n1	กิน
	คู่เสียงปฏิกภาค /l, lj, ʃj - t /	ljun1	ʔun1	กลอง
	คู่เสียงปฏิกภาค มีเสียงเปลี่ยนเป็นเพดาน -j กับ ไม่มี	ljak8	lak8	ลัก(ขโมย)
คู่เสียงปฏิกภาคมีเสียงเปลี่ยนริมฝีปาก -w กับ ไม่มี	dwə:ŋ1		du:ŋ1	ราง(อาหารสัตว์)
	nín2		ní:n2	เดือน
	zəp8		zip8	สิบ
คู่เสียงปฏิกภาค /ə-i/	kwən1		ku:n1	หวาน
มีการเปรียบเทียบของเสียงวรรณยุกต์บางเสียงในบางคำ แต่ไม่เป็นระบบที่แน่นอน เนื่องจากพบเพียงบางคำ แต่บางคำก็เป็นเสียงเดียวกัน เช่น วรรณยุกต์ /9-7/ , /3-1/ , /6-3/	da:k9		ʔdok7	กระดุก
	phja:t9		phja:t9	เลือด
	kwən3		kwan1	คว้น
	nam3		nam3	น้ำ
	ziŋ6		ziŋ3	เสือกันฝน
	mən6		mən6	ฝุ่น
มีคำศัพท์ที่ทั้งสองภาษาใช้ไม่เหมือนกัน แต่พบน้อยมาก เกิดจากภาษาหนึ่งยืมภาษาจีนหรือภาษาอื่น แต่อีกภาษาหนึ่งใช้คำร่วมเชื้อสายในสาขาจ้วง-ต้ง	faŋ5		jan1	ฝ่ง (คันทา)
	lu1 (จีน)		ʔwa1	เกลือ
	ɬa1 (จีน)		pəi2(จีน)	ผิว

¹ เนื่องจากความแตกต่างของเสียงบางเสียงไม่ได้เป็นระบบที่มีความชัดเจนแน่นอน เนื่องจากพบว่าบางเสียงเป็นคู่เสียงปฏิกภาคกัน แต่บางคู่คำก็เป็นเสียงเดียวกัน ในที่นี้จึงยกตัวอย่างคู่คำทั้งสองแบบ

บทสรุป

บทความนี้เป็นบทความเชิงพรรณนาลักษณะของภาษามากซึ่งแบ่งเป็นสองถิ่นย่อยคือโม้และจาม ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนน้อยที่รัฐบาลจัดเข้าร่วมไว้กับชนกลุ่มน้อยชาวปู้อินักวิชาการจีนจัดไว้เป็นสมาชิกในสาขาจ้วง-ต้ง แขนงต้ง-ส่วย มีถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่อำเภอลีโป อำเภอตูซาน เขตปกครองตนเองชาวปู้และชาวเหมียวเฉียนหนาน มณฑลกุ้ยโจว ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน พิจารณาจากพื้นที่อยู่อาศัยจะเห็นว่าชาวโม้ใกล้ชิดกับชาวปู้ ทำให้มีคำศัพท์ภาษาปู้ใช้ในภาษาโม้เป็นจำนวนมาก

เมื่อพิจารณาจากระบบเสียงแล้วจะพบว่าภาษามาก (โดยเฉพาะภาษาโม้) ใกล้ชิดกับภาษาเหมานานและภาษาส่วย มากกว่าภาษาปู้ เนื่องจากลักษณะสำคัญที่พบในภาษาโม้ก็คือ ยังคงรักษาระบบพยัญชนะต้นเสียงก้อง /b, d/ และการออกเสียงแบบมีเสียงก้องนำ /^ʔb, ^ʔd/ ทั้งยังมีร่องรอยของการออกเสียงแบบมีเสียงนาสิกนำ /^mb, ⁿd/ เหมือนกับที่ยังมีอยู่ในภาษาเหมานานและภาษาส่วย ขณะเดียวกันก็มีบางคำที่สูญเสียเสียงดังกล่าวไปแล้วเหมือนกับที่เกิดขึ้นในสมาชิกภาษาสาขาท้ง-ส่วย และสมาชิกจ้วง-ไต ก็คือ การแปรไปเป็นเสียง /p, t, m, l/ แล้ว เช่น

	ปี	แพง	วัน	ดิน	กระดุก	ตา	ตำ(ทอผ้า)
จาม	be1	biŋ1	mən1	da:i5	da:k9	da1	tam3
โม้	be1	biŋ1	^ʔ bən1	da:i5	^ʔ dok9	da1	tam3
เหมานาน	mbe1	^m biŋ1	bən2	ⁿ dai5	da:k8	nda1	tam3
ส่วย	mbe1	^m biŋ1	^ʔ bən1	ⁿ da:i3	la:k7	ⁿ da1	tam3
มู่หล่าว	mɛ1	miŋ1	mən1	hɣa:i5	hɣa:k7	la1	tam3
ต้ง	ŋin2(จีน)	tui5 (จีน)	mən1	ti6	la:k9	ta1	tam3
ปู้	pi1	pe:ŋ2	bun1	zi6	do6	ta1	tam3

จ้วง	pi1	pe:ŋ2	bun1	yai6	do:k9	ya1	tam3
ไต	pi1	peŋ2	van2	hai6	duk9	ta1	tam5

หยางทงอิน(Yang Tongyin:1996,188) ได้เปรียบเทียบคำศัพท์ร่วมเชื้อสายภาษามากับสมาชิกในสาขาจ้วง-ต้ง สรุปได้ว่าภาษามากใกล้เคียงกับภาษาเหมานานมากที่สุด และใกล้เคียงกับภาษาไตน้อยที่สุด รายละเอียดเรียงลำดับใกล้เคียง ดังนี้ มาก – เหมานาน (69.11%) – ส่วย(67.53%) – มู่หล่าว(63.82%) – ต้ง(60.30%) – ปู้อี้(52.22%) – จ้วง (50.92%) – ไต(49%)

เอกสารอ้างอิง

- สุรียา รัตนกุล. 2548 . นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ : ภาษาตระกูลไท. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- 崔建新 1999 《汉锦语调查与研究》内蒙古教育出版社。
- 蓝庆元 2011 《拉珈语研究》桂林：广西师范大学出版社。
- 李方桂 1943 《莫话记略》中央研究院历史语言研究所集刊。第 19 本。
- 李方桂 2005 《莫話記略、水話研究》北京：清华大学出版社。
- 梁敏 1979 《侗语简志》北京：民族出版社。
- 1980 《毛难语简志》北京：民族出版社。
- 梁敏、張均如 1996 《侗台语族概论》北京：中国社会科学出版社。
- 毛宗武、蒙朝吉、郑宗泽 1982 《瑶族语言简志》北京：民族出版社。
- 倪大白 1984 莫话浊塞音声母 b-、d-的演变和语言的自然补偿现象。《民族语文》第 5 期。
- 王均、郑国乔 1979 《仫佬语简志》北京：民族出版社。

韦庆稳、覃国生 1980 《壮语简志》北京：民族出版社。

新浪微博 2015 汉语方言发音字典. [website] 搜索日期:2015 年 5 月 26 日。

杨通银 1996 《莫语研究》中央民族大学出版社:北京。

喻翠容、罗美珍 1979 《傣语简志》北京：民族出版社。

喻翠容 1980 《布依语简志》北京：民族出版社。

张均如 1980 《水语简志》民族出版社:北京。

中华人民共和国国家统计局. 网站 <http://www.stats.gov.cn/tjsj/pcsj/>. 搜索日期:2015 年 9 月 15 日.

Benedict, P.K. 1983 "Mulao: key to Kadai phonology", in Computational Analyses of Asian and African Languages, vol. 21.

Edmondson, Jerold A. and Yang, Quan. 1988. Word initial preconsonants and the history of Kam-Shui resonant initials and tones. In Edmondson, Jerold A. and Solnit, David B. (eds.), **Comparative Kadai: Linguistic Studies Beyond Tai**, 143-166. The Summer Institute of Linguistics and the University of Texas at Arlington.

Li Fang-kuei.1943. **Notes on the Mak Languages**, Academia Sinica, Institute of History and Philology, Monograph Series a, No.20, Shanghai.

Liang Min and Zhang Junru. 2002. *Study of the Biao language*. Beijing: Central Nationalities University Press.

Shi Lin and Cui Jia. 1988. **An Investigation of the Ai-Cham Language** In Comparative Kadai:Linguistic Studies Beyond Tai Summer Institute of Linguistics:

Publications in Linguistics · Vol. 86 · edited by J. A. Edmondson and D. B. Solnit, The Summer Institute of Linguistics and the University of Texas at Arlin

บทความเสริมท้ายบทความ

หมายเลข 1

ยุคปี 50 คณะกรรมการชนกลุ่มน้อยแห่งชาติจีนได้ดำเนินโครงการชื่อ “ชุมนุมสารานุกรมประเด็นชนกลุ่มน้อย 5 ประการ ของคณะกรรมการชนกลุ่มน้อยแห่งชาติ” 《国家民族问题五种丛书 Guójiā mínwēi mínzú wèntí wǔzhǒng cóngshū》โครงการย่อยเรื่อง “สารานุกรมปริทรรศน์ภาษาชนกลุ่มน้อยของสาธารณรัฐประชาชนจีน” (中国少数民族语言简志丛书 Zhōngguó shǎoshù mínzú yǔyán jiǎnzhì cóngshū) นับเป็นโครงการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของจีน เริ่มต้นดำเนินการตั้งแต่ปี ค.ศ. 1953 ในส่วนของ “ปริทรรศน์ภาษาของชนกลุ่มน้อย” เริ่มดำเนินการในปี ค.ศ. 1956 โครงการย่อยอื่นๆ ได้แก่ 《中国少数民族 Zhōngguó shǎoshù mínzú》 “ชนกลุ่มน้อยของจีน” 《中国少数民族简史丛书 Zhōngguó shǎoshù mínzú jiǎnshǐ cóngshū》 “สารานุกรมปริทรรศน์ประวัติศาสตร์ชนกลุ่มน้อยของจีน” 《中国少数民族自治地方概况丛书 Zhōngguó shǎoshù mínzú zìzhì dìfāng gài kuàng cóngshū》 “สารานุกรมเขตปกครองตนเองชนกลุ่มน้อยของจีน” และ 《中国少数民族社会历史调查资料丛刊 Zhōngguó shǎoshù mínzú shèhuì lìshǐ diào chá zīliào cóngkān》 “สรณิพนธ์ข้อมูลการสำรวจประวัติศาสตร์ทางสังคมของชนกลุ่มน้อยของจีน” ในขณะที่ลงพื้นที่สำรวจเพื่อจัดทำหนังสือ “ปริทรรศน์ภาษาของชนกลุ่มน้อย” นั้น คณะนักวิจัยก็ได้พบกับกลุ่มชาติพันธุ์อีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ได้รับการรับรองจากรัฐบาลให้มีสถานะเป็นชนกลุ่มน้อย และยังพบว่าภาษาที่กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้พูดเป็นภาษาที่ค้นพบใหม่อีกมากกว่า 30 ภาษา บางภาษามีจำนวนคนพูดน้อยมากไม่ถึงพันคนก็มี บางภาษาอยู่ในภาวะสูญไปแล้วก็มี นับตั้งแต่ยุคปี 80 เป็นต้นมา คณะนักวิจัยจึงได้ดำเนินโครงการวิจัยต่อเนื่องจากโครงการเดิมในชื่อ

“สรณิพนธ์รวมชุดภาษาพบใหม่ในประเทศจีน” (中国新发现语言研究丛书 Zhōngguó xīn fāxiàn yǔyán yánjiū cóngshū) หนังสือเรื่อง “การวิจัยภาษามาก” ของ หยางทงอิน (Yang Tongyin: 1996) เล่มนี้ เป็นหนึ่งใน 30 ภาษาพบใหม่ดังกล่าว

หมายเลข 2

เกี่ยวกับชื่อเรียกนี้มีประเด็นที่น่าสนใจก็คือ ภาษาต่างๆ ที่เป็นสมาชิกสาขาจ้วง-ต้งในประเทศจีนตอนใต้ มีชื่อเรียกตนเองที่มีลักษณะที่สอดคล้องกัน คือ มักเป็นคำสองพยางค์ พยางค์แรกเป็นคำที่มีความหมายว่า “คน” แบ่งเป็นสองพวก คือ พวกที่ใช้คำว่า “อ้าย/ไ้อ้” กับพวกที่ใช้คำว่า “ผู้” และพยางค์หลังเป็นชื่อเฉพาะ แต่ก็มีบางส่วนที่ใช้คำอื่น หรือไม่มีคำนำหน้า ดังนี้ (สัทอักษรที่ปรากฏนี้อ้างอิงมาจากหนังสือพรรณนาภาษาต่างๆหลายเล่ม และจากผู้เขียนหลายคน ทำให้ระบบที่ใช้ไม่เป็นแบบเดียวกัน โปรดดูหัวข้อระบบคำ)

“อ้าย/ไ้อ้”	“ผู้”	คำอื่น (คำหน้าแปลว่า “คน”)	ไม่มีคำนำหน้า
ai3 ma:k8 มาก	pu4 ʔju:4 ปู้ฮี้	lak8 kja3 ลักกะ	tai2 ไต
ai3 ʔa:m1 จาม	pou4 eu:ŋ6 จ้วง	ʔaŋ33be33 เป	kam1 ตัง
ai1 na:n6 เหมาหนาน	mu6 lam1 มู่หล่าว		lai1 ฮี้ไฉ
ai1 ʔə:n1 เท็น	puw55 lau55 เกอลาว		
ai3 sui3 ส่วย	pu biao พูเปี้ยว		
	puo1 ʔja:ŋ1 ปูย้ง		
	li pu lio ละติ		

หมายเลข 3

反切 fǎnqiè คือวิธีการจดเสียงอ่านอักษรจีนในสมัยโบราณ เนื่องจากอักษรจีนเป็นลักษณะของอักษรภาพ ไม่มีเสียงอ่าน หากไม่เคยเรียนมาก่อนก็จะไม่สามารถอ่านอักษรตัวนั้นได้ จึงมีการคิดวิธีจดเสียงอ่านขึ้น เรียกชื่อว่า 反切 fǎnqiè สันนิษฐานว่าเกิดขึ้นในยุคที่พระพุทธศาสนาเผยแผ่เข้ามาในประเทศจีน คือยุคเว่ยจิ้น หนานเป่ย (魏晋南北朝 Wèi jìn nánběicháo) เพื่อจดคำอ่านอักษรธรรม อีกกระแสหนึ่งเชื่อว่า เกิดขึ้นในช่วงปีที่ 9 ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2559

ปลายยุคตงฮั่น (东汉末年 Dōnghàn mò nián) โดยได้รับอิทธิพลจากภาษาสันสกฤต มีการใช้ 反切 fǎnqiè ปรากฏในหนังสือภาษาศาสตร์จีนโบราณชื่อ เสียงและความหมายเอ๋อร์หย่า 《尔雅音义 Ěr yǎ yīnyì》 ผู้เขียนชื่อ 孙炎 Sūn Yán เป็นหนังสือที่ว่าด้วยเสียงและความหมายของภาษาจีน นักภาษาศาสตร์จีนถือว่านัก อักษรศาสตร์จีนโบราณท่านนี้เป็นผู้ประดิษฐ์และริเริ่ม 反切 fǎnqiè วิธีการจดเสียงอ่านแบบ 反切 fǎnqiè นี้ ทำโดยเลือกอักษรจีนสองตัวเขียนต่อกัน ตัวแรกแทนเสียงพยัญชนะต้น และตัวที่สองแทนเสียงสระและ วรรณยุกต์ เช่นคำว่า “青 เสียงอ่านปัจจุบัน Qīng” เสียงอ่าน 反切 fǎnqiè คือ 仓经切 Cāng jīng qiè ดังนั้น เสียงอ่านโบราณคำนี้คือ /cing/ เอกสารการจดเสียงคำอ่านอักษรจีน 反切 fǎnqiè นี้เป็นเองที่นักภาษาศาสตร์ ปัจจุบันใช้เป็นหลักฐานในการสืบสาวเสียงโบราณของภาษาจีน